

**ECP-
EPN**

Platform voor de informatie Samenleving

keten social media web
digitalisering
standaardisatie

Nederland

debat

e-skills
delen
omi²

veiligheid

webrichtlijnen
internationale
concurrentie-
positie

mobiliteit

bedrijfsleven
flexibel werken
overheid
e-skills
inspiratie

energie
zorg keurmerk

visie

interactie

Europa

mensen

media

sectoroverschrijdend

digitale vaardigheden

cloud **doen**

samen veilig internet
wetenschap
infrastructuur

adoptie

ECP

technologie

digitalisering
**schaal
& massa**

e-factureren
versnelling

impuls

security

slim
innovatie
cloud
mobiliteit
professionals
computing
platform

diensten

eHerkenning

interoperabiliteit

privacy

toegankelijkheid

technologie nationaal
duurzaamheid

ECP-EPN
2011-2012

Jaarverslag

2011 | 2012

ECP-EPN

PRIORITEIT BIJ ECONOMISCHE GROEI

Door de economische crisis verkeert Nederland in onzekerheid. 'Koersvast in onzekere tijden' luidt zelfs de titel van het eerste hoofdstuk van de Miljoenennota 2012. Het aanzwengelen van de economie heeft in Nederland prioriteit.

Daarom werd dit jaar door ECP-EPN veel aandacht besteed aan de waarde van ICT om de economische groei te realiseren. De druk op onze concurrentiekracht door opkomende economieën en de westerse demografische veranderingen, i.c. de vergrijzing, moet naar de mening van ECP-EPN worden gecompenseerd door productiviteitsgroei. Studies tonen aan dat investeringen in innovaties, waarin de toepassing van informatie- en communicatietechnologie cruciaal is, de sleutel vormen tot die groei. Meer dan de helft van die groei van de afgelopen decennia is terug te voeren op de toepassing van ICT en vormt op die manier een impuls voor de economie.

Het motto van ons jaarcongres in november was dan ook 'ICT als impuls voor de economie'.

Maar er zijn factoren die de digitalisering remmen. Veiligheid en betrouwbaarheid van ICT en internet zijn bijvoorbeeld doorslaggevend voor de maatschappelijke acceptatie ervan en vormen daarmee een belangrijke voorwaarde voor toepassing in de samenleving en daarmee voor de groei van onze economie.

Dat grote belang bleek onlangs onder meer uit het wegstemmen van het EPD in de Eerste Kamer, de opname van netneutraliteit in de Telecomwet, de invoering van de 'cookiewet', en de gebeurtenissen in de maand 'lektober'. Deze actuele ontwikkelingen wakkerden de discussies over internetveiligheid, privacy en transparantie het afgelopen jaar verder aan en zetten die hoog op de politieke en maatschappelijke agenda.

Verder is het nodig de digitale vaardigheden van de (beroeps)bevolking te verbeteren en de tekorten aan eSkills terug te dringen in Nederland. Zo berekende de Taskforce e-Skills, die bij ECP-EPN was ondergebracht en in april

2011 haar eindrapport uitbracht, dat Nederland komende jaren te maken krijgt met een groot tekort aan geschoolde ICT-beroepsbeoefenaren: afhankelijk van de economische ontwikkeling gaat het om tussen de 25.000 en 40.000 professionals in 2015.

En die schaarste aan ICT'ers vormt een bedreiging voor innovatie. De kenniseconomie kan namelijk niet zonder een beroepsbevolking die voldoende e-skills heeft. Het gaat om een reeks aan vaardigheden, van 'knoppenkennis' om computerapparatuur te bedienen via bedrevenheid in het selecteren en beoordelen van informatie, tot het werken in wisselende samenwerkingsverbanden, ook virtueel. Op ieder beleidsniveau zijn kennis en inzicht nodig. De invoering van diensten wordt vertraagd door een tekort aan informatici die de techniek machtig zijn. Politiek en bestuur zouden meer doordrongen moeten zijn van de rol die ICT speelt in de groei van de economie en bij het hoofd bieden aan maatschappelijke problemen, zoals het realiseren van een duurzame energievoorziening, de files of een kleinere en meer slagvaardige overheid. Daarvoor is ICT cruciaal.

Ook interoperabiliteit, door ECP-EPN gedefinieerd als samenwerking van organisaties in de ketens door het koppelen van bedrijfsprocessen en uitwisseling van informatie tussen computersystemen volgens tevoren overeengekomen standaarden, begrippenkaders en protocollen, moet meer prioriteit krijgen. In de Digitale Agenda.nl die het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie in mei van dit jaar publiceerde en waarvoor ECP-EPN diverse input leverde, wordt eveneens het belang aangegeven van het veilig en foutloos kunnen uitwisselen van gegevens tussen organisaties.

Deze randvoorwaarden – een veilig en betrouwbaar internet, een vaardige bevolking toegerust met de competenties die de informatiesamenleving vereist, en interoperabiliteit – zijn noodzakelijk om in Nederland te kunnen en durven innoveren en zo economisch te kunnen groeien en onze welvaart te behouden.

Uiteenlopende projecten van ECP-EPN, binnen sectoren en sectoroverstijgend, debatten en onderzoeken hebben ook dit jaar partijen verbonden en de maatschappelijke betekenis van informatie- en communicatietechnologie voor Nederland op de agenda geplaatst.

Specifiek aandachtsgebied van ECP-EPN is productiviteitsgroei. In dat kader verrichtte ECP-EPN opnieuw verschillende activiteiten op het vlak van 'Het Nieuwe Werken'. Onder andere was het platform 'supplier' van De Week van het Nieuwe Werken, een initiatief van Natuur en Milieu, die van 7 tot 12 november jl. werd gehouden. In samenwerking met deze organisatie werd onder meer een verkenning opgezet naar de macro-economische effecten van 'het nieuwe werken'. De waarde van 'het nieuwe werken' voor de Nederlandse samenleving in het toekomstscenario kan volgens dit onderzoek van PwC bij een gelijkmatige groei in de periode 2012-2015 tussen de 6,1 en 9,5 miljard euro bedragen.

Ook Europa en de *Digital Agenda* van Eurocommissaris Neelie Kroes zijn thema's waar het platform zich op richt. Met deze Agenda heeft Europa zich ten doel gesteld het sociale en economische potentieel van informatietechnologie zo veel mogelijk te benutten. Om lidstaten daarbij te ondersteunen organiseert de Europese Commissie daartoe onder meer 'Going Local' waar de lokale overheid en stakeholders met de Commissie spreken over de voortgang en verdere acties formuleren. In november organiseerde ECP-EPN samen met de EC de Nederlandse Going Local.

Om wetenschap en bedrijfsleven dichter bij elkaar te brengen organiseerden ECP-EPN, NWO en COMMIT het congres ICTDelta 2011 met meer dan dertig workshops, waar ook de minister van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie een inleiding hield.

In diezelfde week in november werd het jaarcongres van het platform gehouden. Dit was dit jaar opnieuw ons hoogtepunt: het trok ruim zeshonderd bezoekers en kende meer

dan vijftig nationale en internationale topsprekers, professionals bij de overheid, het bedrijfsleven, de wetenschap en vele maatschappelijke organisaties.

Wij zijn er eveneens trots op dat professor dr Paul Schnabel, directeur Sociaal en Cultureel Planbureau, invulling heeft gegeven aan de eerste ECP-EPN Lecture door te spreken over de impact van ICT op onze samenleving. De Lecture gaat in de komende jaren een vast onderdeel uitmaken van ons jaarcongres.

ECP-EPN | Platform voor de InformatieSamenleving formeert coalities en formuleert randvoorwaarden om projecten te realiseren die zorgen voor een doorbraak in bijvoorbeeld wetgeving of samenwerking tussen concurrerende bedrijven, een neutrale setting die niet door de markt of de overheid alléén kan worden geboden.

Gezien het succes van afgelopen jaren en onze ambities voor de toekomst kijken wij met veel vertrouwen uit naar een inspirerend 2012. In dit jaar (waarin ECP-EPN overigens om praktische redenen verder zal gaan onder de eenvoudiger naam ECP) zullen wij overheid, bedrijfsleven, maatschappelijke organisaties, kennisinstellingen en de politiek opnieuw een neutraal platform bieden om kennis uit te wisselen en samen te werken, met als doel de toepassing van ICT in de maatschappij te faciliteren om zo welvaart en welzijn te bevorderen.

A handwritten signature in blue ink, appearing to be 'A.M. B.M.' followed by a long horizontal stroke.

INHOUDSOPGAVE

		VOORWOORD	
		INHOUDSOPGAVE	4
		VAN DE VOORZITTER	6
H 1	OVER ECP-EPN PLATFORM VOOR DE INFORMATIESAMENLEVING		7
		DEELNEMERS	7
		RAAD VAN ADVIES	8
		BESTUUR	9
		AAN HET WOORD TINEKE NETELENBOS	10
H 2	MAATSCHAPPIJ		13
		DIGIVAARDIG & DIGIBEWUST	13
		Doel	14
		Aanpak	14
		Organisatie	14
		De websites	15
		ONDERZOEKEN 2010 EN 2011	16
		Trendrapport Computer- en Internetgebruik 2011	16
		Flitsonderzoeken MKB & ZZP'ers	16
		Creativiteit in Virtuele Werelden	16
		Onderzoek Digitale Vaardigheden Nederlandse Werknemers	16
		EUROPESE SAMENWERKING	17
		Nederlandse Awareness Center	17
		Advisory Board	17
		SAMENWERKING PLATFORM INTERNETVEILIGHEID & NATIONALE CYBER SECURITY RAAD	17
		SAMENWERKING MEDIAWIJZER.NET	18
		SUSKE EN WISKE MEDIAWIJS	18
		WEEK VAN DE MEDIAWIJSHEID 2011	19
		INTERDEPARTEMENTAAL	
		VAARDIGHEDENOVERLEG (IVO)	19
		GET ONLINE WEEK 2011	19
		MIA MIJN INTERNET ASSISTENT	20
		AARDIGDIGIVAARDIG	20
		DIGIBETENCAMPAGNE, JE BENT NOOIT TE OUD OM TE LEREN...	21
		MAATSCHAPPELIJKE DIGISTAGE	21
		INBOX CURSUS VOOR MKB EN ZZP	21
		CAMPAGNE DE DIGIBATTLE	22
		OPEN INLOOP VOOR ONDERNEMERS	22
		LANDELIJKE HULPSTRUCTUUR VOOR MKB'ERS EN ZZP'ERS	22
		SAFER INTERNET DAY 2011 & GOUDEN@PENSTAART-VERKIEZING 2011	22
		Ook Europees Goud voor Nederland	23
		Lancering nieuw initiatief	23
		Advisory Board	23
		CYBEROUDERS	23
		DE DIGIRAAD	23
		KINDEREN LEREN SPELEND ONLINE ZIJN	24
		VOORLICHTINGSBROCHURES VOOR OUDERS EN BEGELEIDERS	24
		SYMPOSIUM KINDEREN, SEKS EN INTERNET	24
		BROCHURE SOCIALE MEDIA!?	25
		PRINS VAN ORANJE BEZOECT INTERNETTENDE JONGEREN... ..EN SENIOREN	26
		TASKFORCE E-SKILLS	26
		VROUWEN IN DE ICT	27
		AAN HET WOORD SJOERD VOLLEBREGT	28
H 3	TOEPASSINGEN		29
		INTEROPERABILITEIT	29
		ELEKTRONISCH FACTUREREN	29
		EHERKENNING VOOR BEDRIJVEN	30
		IDENTITEITSMANAGEMENT	31
		OPEN STANDAARDEN & NOIV	32
		BETER ADMINISTREREN - MINDER LASTEN VOOR DE ONDERNEMER	32

	KEURMERK AFREKENSYSTEMEN	33	PUBLICATIES 2011	48
	KEURMERK ZEKER ONLINE	34	DEELNEMERSBIJEENKOMSTEN	48
	PLATFORM VOOR MOBIELE PROFESSIONALS (OMI ²)	34	DES INDES DEBATTEN	49
	COLLEGE VAN BELANGHEBBENDEN TTP-NL	35	JAARCONGRES ECP-EPN, ICT ALS IMPULS VOOR DE ECONOMIE	50
	TASK FORCE IPV6	35	Jaarcongres 2012	50
	WEBRICHTLIJNEN	36	EVENEMENTEN 2011	51
	UN/CEFACT	36	JAARCONGRES ECP-EPN 2011 - ICT ALS IMPULS VOOR DE ECONOMIE	52
	AAN HET WOORD ROBBERT DIJKGRAAF	38	DEELNEMERS/PARTNERS	54
			PREMIUM MEMBERS	56
H4	TOEKOMSTPERSPECTIEVEN	39	MEDEWERKERS	58
	STRATEGISCHE DOSSIERS	39	COLOFON	60
	DE DIGITALE AGENDA'S EU & NL	40		
	INTERNATIONALE CONCURRENTIEPOSITIE NEDERLAND	40		
	PLATFORM OPEN DATA	40		
	INTERNET GOVERNANCE FORUM EN NL IGF	41		
	Student IGF	42		
	Het internet Governance Forum	42		
	JAARBOEK 2011 ICT EN SAMENLEVING	43		
	ECP-EPN EN 'HET NIEUWE WERKEN'	44		
	CLOUD COMPUTING	45		
H5	COMMUNICATIE	47		
	PERS	47		
	WEBSITES	47		
	NIEUWSBRIEVEN	48		

AAN HET WOORD

Frank Heemskerk | voorzitter ECP-EPN

VRAAGSTUKKEN OPLOSSEN MET 'SLIMME' ICT

'Slimme' informatie- en communicatietechnologie kan een aanzienlijke bijdrage leveren aan het oplossen van veel maatschappelijke problemen. Dit stelt Frank Heemskerk, die vanaf 1 januari jl. voorzitter is van ECP-EPN.

"Nederland wacht de komende jaren een aantal flinke uitdagingen, evenals de rest van de westerse samenlevingen overigens. Ik denk aan de relatief verzwakte concurrentiepositie van Europa en van de Verenigde Staten ten opzichte van de snelgroeiende economieën van met name Azië en Latijns-Amerika.

Feit is ook dat de gezondheidszorg steeds duurder wordt. De medische wetenschap komt met nieuwe en daardoor dure medicijnen en apparatuur, en innovatieve behandelmethoden. De 'vergrijzing' leidt de komende jaren tot een groot tekort aan personeel in de zorgsector. De Gezondheidsraad zegt dat het gaat om honderdduizenden vacatures die niet kunnen worden vervuld.

Een ander probleem zijn de files. Die nemen in het Westen extreme vormen aan. Overigens inmiddels ook in de grote steden van de nieuwe economieën, bij een bezoek aan metropolen in China bijvoorbeeld, zie ik dat met eigen ogen. Dat gestremde woon-werkverkeer kost productiviteit en is voor het bedrijfsleven een kostenpost van miljarden. Dit moeten we aanpakken met slimme verkeersgeleidingssystemen en flexibeler werken in tijd, mogelijk door ICT.

Ik ben ervan overtuigd dat we met 'slimme' ICT in ieder geval voor een deel deze problemen kunnen oplossen. Realiseer economische groei door ICT toe te passen. In de Digital Agenda van Eurocommissaris Neelie Kroes is uitgerekend dat meer dan de helft van de toename van onze productiviteitsgroei daarop is terug te voeren. In de zorg gaan mensen efficiënter werken door nieuwe technologieën, voorspelt het CBS. Door bijvoorbeeld apparatuur om patiënten op afstand te monitoren, en sensoren die problemen signaleren en dan verpleegkundigen waarschuwen. Duurzame energie kan alleen worden verkregen via 'smart grids' waarin ICT een sleutelrol speelt. In de visienotitie 'Van beschikbaarheid naar toepassing' geeft ECP-EPN aanbevelingen hoe ICT versneld in te zetten in zulke vraagstukken.

Voor snellere toepassing moeten er wel meer technische voorschriften komen om de digitale samenwerking in ketens en gegevensuitwisseling te verbeteren. Standaardisatie is echt een absolute voorwaarde voor goede elektronische dienstverlening. Vergeet ook niet dat nieuwe diensten niet van de grond komen als de privacy onvoldoende wordt beschermd, denk aan de discussie over het Elektronisch Patiëntendossier. En onlangs concludeerde de TaskForce eSkills dat er een groot tekort aan gekwalificeerde IT'ers dreigt te ontstaan. Ook dat moeten we voorkomen, door fors te investeren in opleidingen."

OVER ECP-EPN

1

PLATFORM VOOR DE INFORMATIESAMENLEVING

Door de toepassing van informatie- en communicatietechnologie, vooral internet, zijn de economische en sociale ontwikkelingen versneld. Werd ICT aanvankelijk ingezet als *tool for efficiency* en daarna voor vernieuwing van processen en keteninnovatie, inmiddels is de technologie vergaand geïntegreerd in nieuwe diensten en in industriële productie.

De aanzienlijke vermindering van communicatie- en transactiekosten door moderne ICT maakte het mogelijk anders, economischer te gaan werken. De veranderkracht van ICT heeft een nieuw tijdperk ingeluid, dat van de informatiesamenleving en de kenniseconomie.

ECP-EPN is een onafhankelijke organisatie met een uitgebreid netwerk in het bedrijfsleven, de overheid, onderwijs- en kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en in de politiek. Ruim honderdzeventig organisaties nemen erin deel en de activiteiten van het platform kunnen rekenen op een breed draagvlak.

De belangrijkste doelstelling van het platform is te bevorderen dat informatie- en communicatietechnologie voor de samenleving kan worden benut. Toepassing zal aanzienlijk kunnen bijdragen aan de oplossing van grote maatschappelijke vraagstukken onder meer op het vlak van duurzaamheid, de zorg, overheidsdienstverlening, veiligheid, onderwijs, mobiliteit en privacybescherming, en leidt tot productiviteitsstijging en daarmee groei van de economie.

De organisatie biedt een neutrale setting voor debat met alle maatschappelijke actoren en voor het in gezamenlijkheid met uiteenlopende stakeholders (overheid, bedrijven, belangenorganisaties) verrichten van concurrentieoverstijgende projecten, een platform dat niet door de markt of de overheid alleen kan worden geboden.

ECP-EPN formeert coalities van overheid, bedrijfsleven en betrokken maatschappelijke organisaties voor de realisatie van projecten die kunnen leiden tot een doorbraak in bijvoorbeeld wetgeving of samenwerking tussen concurrerende bedrijven. De gezamenlijke, door overheid en bedrijven gefinancierde aanpak van cyber crime in het Platform Internetveiligheid en het project Digivaardig & Digibewust (e-inclusion) zijn hier voorbeelden van. Vergelijkbare publiek-private samenwerking op Europees niveau zullen er aan bijdragen dat grensoverschrijdende problemen effectiever kunnen worden aangepakt.

Samenwerking, betrokkenheid en kennisdeling staan centraal bij ECP-EPN en zijn voorwaarde voor een effectieve rol van de in het platform deelnemende partijen. Dit maakt het onder meer mogelijk in een vroeg stadium relevante (inter)nationale trends, kansen en bedreigingen te signaleren en er adequaat op te reageren.

Deelname aan ECP-EPN biedt de mogelijkheid een bijdrage te leveren aan de discussie op nationaal niveau over de ontwikkeling van standaarden, wet- en regelgeving en de veiligheid van internettoepassingen. Kennisdeling met deskundigen uit diverse maatschappelijke sectoren draagt eraan bij dat deelnemers ook binnen de eigen organisatie effectiever kunnen inspelen op innovatieve ontwikkelingen. Als neutraal platform wordt ECP-EPN regelmatig door de overheid gevraagd mee te denken over belangrijke maatschappelijke vraagstukken.

ECP-EPN ondersteunt en stimuleert digitale gegevensuitwisseling tussen overheden en bedrijven en draagt bij aan het creëren van draagvlak bij ondernemers. Projecten als e-herkenning voor bedrijven, communicatie rond e-factureren, het Elektronisch Ondernemingsdossier, Standard Business Reporting en horizontaal toezicht zijn daar voorbeelden van. ■

DEELNEMERS

Bedrijven < 500	40%
Bedrijven > 500	20%
Intermediairs	21%
Overheid	11%
Kennisinstellingen	8%

RAAD VAN ADVIES

**Z.K.H.
De Prins van Oranje**

E. Blok
CEO Koninklijke KPN

R.H.L.M. van Boxtel
Voorzitter Raad van
Bestuur Menzis

L.C. Brinkman
Voorzitter Bouwend
Nederland

W.J. Deetman
Lid Raad van State

H. van Dorenmalen
Algemeen directeur
IBM Nederland BV

D.M. van Gorp
Universiteit Nyenrode,
Directeur Institute for
Competition

D. Karsten
General manager
European Broadband
Operations, Liberty Global

F.K. de Moor
Bestuursvoorzitter
Macintosh Retail Group

E.H.Th.M. Nijpels
Bestuursvoorzitter
Thuiswinkel.org

K.J. Noordzij
SuaFortiter
Management BV

A. H. G. Rinnooy Kan
Voorzitter Sociaal-
Economische Raad

T. Rinsema
Algemeen directeur
Microsoft Nederland

F. Sijbesma
Voorzitter Raad
van Bestuur DSM

R.A. Steenvoorden
CIO Rabobank Nederland
(m.i.v. 01-01-2012)

B.E.M. Wientjes
Voorzitter Vereniging
VNO-NCW

G.H.N.L. van Woerkom
Hoofddirecteur ANWB

BESTUUR

F. Heemskerk
(voorzitter)
Lid Raad van Bestuur
Royal Haskoning

M. Esseboom
IBM Nederland BV

G.B.J. Hartsink
ABN AMRO Bank

J. Huigen
Koninklijke KPN N.V.

E. Huizer
TNO ICT

L.M.N. Kroon
(waarnemer)
Ministerie van
Economische Zaken

F.E. van Paassen
(penningmeester)
Koninklijk NIVRA
Deloitte

F.L.J. van der Plas
Raad Nederlandse
Detailhandel,
Macintosh Retail Group

F.Z. Szabó
(vicevoorzitter)
Capgemini Nederland BV

R.M. Verbeek
CIO Platform
(m.i.v. 01-01-2012)

S.J. Verweij
VNO-NCW

AAN HET WOORD

Tineke Netelenbos | voorzitter Programmaraad Digivaardig & Digibewust

ALLERLEI KLEINE EN GROTE SUCCEVERHALEN

‘Digivaardig & Digibewust is een schoolvoorbeeld van de toegevoegde waarde van publiekprivate samenwerking.’

“Een van de eerste zaken die vanuit Digivaardig & Digibewust is opgestart, is het in kaart brengen van de mate waarin de Nederlander over digitale vaardigheden beschikt. Dat was voorheen onbekend. Dit onderzoek heeft de Universiteit Twente op zich genomen, en hieruit zijn inmiddels twee edities van het Trendrapport Computer- en Internetgebruik verschenen. In deze rapporten wordt op wetenschappelijke wijze de digivaardigheid en het digibewustzijn van Nederland in kaart gebracht. In Nederland zijn ongeveer 3 miljoen mensen die niet of nauwelijks van computers of internet gebruikmaken. Iets meer dan de helft daarvan zijn mensen die niet over de noodzakelijke vaardigheden beschikken om basale handelingen met computers en internet uit te kunnen voeren. Ook beschikt een grote groep mensen wel over deze vaardigheden, maar maakt daar in de praktijk geen gebruik van. Een nog veel grotere groep mensen is onvoldoende digibewust en onderschat dus de risico's en gevaren van internet.

“Het grootste compliment dat je Digivaardig & Digibewust kunt maken, is dat wij digivaardigheid op een geheel nieuwe manier op de kaart hebben gezet. Lang is gedacht dat kunnen computeren vooral draait om knoppenkennis, weten

hoe dingen werken. De laatste tijd zie ik dat bij steeds meer mensen het besef doordringt dat dit niet genoeg is. Het gaat er niet om dát je met de computer kunt werken, veel belangrijker is wát je er vervolgens mee doet. Kun je op internet daadwerkelijk de informatie vinden die je nodig hebt? En de betrouwbaarheid van die gegevens, kun je die inschatten? Hoe ga je om met de eventuele risico's die je tegenkomt? Lukt het je om je persoonlijke doelen op deze manier te realiseren? Het verschil tussen knoppenkennis en deze hogere digitale vaardigheden lijkt misschien futiel, maar is er in de praktijk een van dag en nacht.”

“We beginnen de concrete resultaten te zien van het feit dat steeds meer mensen zich bewust zijn van het belang van digivaardigheid en digibewustzijn. Een opmerkelijk gegeven is bijvoorbeeld dat jongeren online steeds meer verantwoord omgaan met hun persoonlijke gegevens. Het percentage jongeren dat zijn profielpagina en zijn persoonlijke gegevens op Hyves onzichtbaar maakt is verdubbeld. Zo vallen er over de afgelopen jaren allerlei kleine en grote succesverhalen te vertellen. Dit maakt duidelijk dat de Nederlandse bevolking steeds bewuster omgaat met de kansen én de gevaren van internet. Gelukkig maar. Uit het in november 2011 verschenen trendrapport is namelijk gebleken dat de gemiddelde Nederlander tegenwoordig zo'n drie uur en zes minuten per dag achter internet zit,

waarmee het een steeds belangrijker onderdeel van ons dagelijks leven is geworden. Dat maakt het belang van Digivaardig & Digibewust alleen maar groter.”

“Er blijft een harde kern van niet-gebruikers, mensen die niet meer uit zichzelf internet op zullen gaan. Die mensen kunnen we alleen in beweging krijgen met gericht beleid. We moeten hen ondersteuning op maat bieden als zij ervaren dat ze daar behoefte aan hebben. Bijvoorbeeld als ze bij gemeente, bibliotheek of UWV aan de balie staan. Dus zullen we ook de komende jaren intensief samenwerken met deze organisaties.

Daarnaast moeten we de vaardigheden vergroten van mensen die al op internet actief zijn. Misschien is deze uitdaging nog wel groter dan de eerste. Uit het trendonderzoek blijkt namelijk ook dat de informatie- en strategische vaardigheden van de Nederlander de afgelopen jaren stabiel zijn gebleven. Bovendien blijken deze vaardigheden niet toe te nemen als mensen meer achter de computer zitten. Wat opvalt is dat ook de soms zo bejubelde digitale generatie behoefte heeft aan aandacht en zorg. Uit het onderzoek Einstein bestaat niet, dat Digivaardig & Digibewust in oktober 2010 presenteerde”, blijkt dat jongeren helemaal niet zo vaardig zijn als wel wordt gedacht. Ook hier valt dus een wereld te winnen en hier ligt ook een belangrijke rol voor het onderwijs.”

“De samenwerking binnen Digivaardig en Digibewust wil ik onderstrepen. Dat ik met vertrouwen uitkijk naar de komende jaren, is grotendeels gestoeld op het feit dat wij een groot, divers en waardevol netwerk hebben kunnen opbouwen. Digivaardig & Digibewust is een schoolvoorbeeld van de toegevoegde waarde van publiek-private samenwerking. Dankzij de inbreng van overheden, wetenschap, maatschappelijke organisaties en bedrijven hebben we een uitgebreid netwerk aan kennis, kunde en mogelijkheden. Samen kunnen we ‘de Nederlander’ helpen met het verbeteren van zijn digivaardigheden en zijn digibewustzijn, zodat iedereen in onze samenleving kan profiteren van de mogelijkheden die nieuwe media bieden. Hierbij zal het programma, juist ook in deze tijd, veel aandacht hebben voor de Nederlandse beroepsbevolking. Bij deze grote groep is immers veel winst te behalen voor de Nederlandse economie, denk aan innovatievermogen en arbeidsproductiviteit. Daar profiteren we als gehele maatschappij van.”

MAATSCHAPPIJ

2

Onze samenleving wordt steeds digitaler. Productieprocessen kunnen al lang niet meer zonder vergaande toepassing van ICT. Dagelijks komen er op internet nieuwe diensten bij, en contacten met overheden en bedrijven verlopen eveneens steeds meer digitaal. Mensen twitteren, buzzen en WhatsApp'en wat af of onderhouden live contact via Skype. Ook sociale media als Facebook, Hyves, LinkedIn zijn belangrijk om contacten te onderhouden, te vernieuwen, een middel om mensen te mobiliseren, informatie te delen, en bij voorbeeld een nieuwe baan te zoeken.

Ons land kent echter nog steeds mensen die nog helemaal niet online zijn. Ook kan een deel van onze beroepsbevolking minder goed uit de voeten met internet en een ander deel zou nog veel meer productiviteit kunnen behalen door betere digitale vaardigheden. Belangrijk is dat zij de nodige stimulans en hulp krijgen, zeker als wij de kenniseconomie willen worden die wij nastreven. Om dat doel te bereiken zijn verbetering van kennis en vaardigheden wel randvoorwaarden.

DIGIVAARDIG & DIGIBEWUST

Voor de doorsnee Nederlander is het inmiddels

de normaalste zaak om via de website van hun gemeente een vergunning of een paspoort aan te vragen. Ook wordt van alles via internet aangeschaft, worden prijzen vergeleken, bieden de sociale media de kans om bij te praten met vrienden en haal je het laatste nieuws op je mobiele telefoon op.

De mogelijkheid om dit alles te doen is nog steeds niet voor alle Nederlanders weggelegd, terwijl het eigenlijk net zo belangrijk is als kunnen lezen en schrijven. Zij hebben geen toegang tot internet, of zijn onvoldoende vaardig om er goed mee uit de voeten te kunnen. Angst voor of weerstand tegen 'knoppen', een lage opleiding, werkloosheid of andere redenen zijn daar debet aan. Zorgen dat iedereen wel mee kan in de ontwikkeling van onze digitale samenleving is een verantwoordelijkheid die overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties vanaf 2009 samen hebben opgepakt binnen het programma Digivaardig & Digibewust.

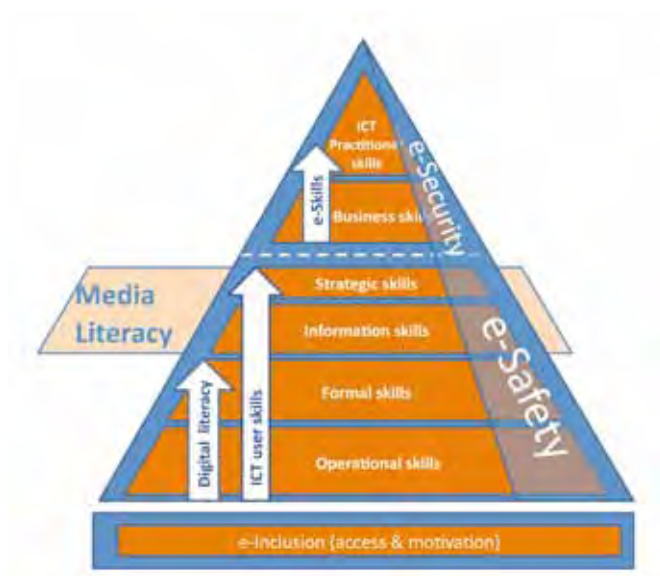
Het programma is een initiatief van het ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie (EL&I) en wordt financieel ondersteund door founding partners: IBM, KPN, Microsoft, NVPI (branchevereniging van de entertainmentindustrie), Stichting Internet Domeinregistratie Nederland (SIDN), UPC, de Nederlandse Vereniging van Banken, Ziggo en de Europese Commissie. Diverse andere (maatschappelijke) organisaties en instellingen leveren ook een bijdrage aan het programma.

Doel

Het programma Digivaardig & Digibewust heeft zich ook in 2011 ingezet om degenen die niet kunnen omgaan met computers en internet online te helpen. Met name richtte het programma zich op groepen ouderen, op jongeren in alle leeftijdsgroepen, op economisch inactieven, het MKB, en laagopgeleiden. Ook diegenen – jong en oud – die de digitale wereld al wel weten te vinden kregen diverse handvatten aangereikt om hun digivaardigheden uit te breiden en daarbij ook vooral veilig te werk te gaan.

In 2012 richt het programma zich meer op het in publiek-private samenwerking vergroten van de digitale vaardig-

heden van de Nederlandse beroepsbevolking om het innovatievermogen van en de arbeidsproductiviteit voor de Nederlandse economie te vergroten. De gehele piramide (zie kader) van digitale basisvaardigheden vormt hier uitgangspunt. Activiteiten richten zich bijvoorbeeld op het creëren van bewustwording van het groeiende tekort aan digitale vaardigheden en de erkenning van het belang van digitale vaardigheden op alle niveaus bij bedrijven (topsectoren), overheden en onderwijsinstellingen, op het digitaal vaardiger maken van het MKB, op het bevorderen van employability aan de onderkant van de arbeidsmarkt door werknemers daar digitaal vaardiger te maken.

Daarnaast blijft het vergroten van de digitale veiligheid en het voorlichten van gebruikers om een gerechtvaardigd vertrouwen in ICT en internet mogelijk te maken doel van het programma. Hiervoor vindt nauwe aansluiting plaats met het publiekprivate Platform Internetveiligheid en wordt een koppeling gelegd met de Nationale Cyber Security Raad. Er wordt gewerkt aan afspraken tussen en met aanbieders om veiligheid op internet te vergroten (veiliger maken van ICT-producten, bestrijden van botnets, tegengaan van de verspreiding van kinderporno, beveiligingsissues van hotspots, tegengaan van hacking, etc.), gekoppeld aan voorlichting richting de eindgebruikers over het veilig omgaan met internet, zodat risico's worden verkleind en kansen optimaal benut. Ook voorlichting aan kinderen, ouders en andere opvoeders is onderdeel van het programma in het kader van het Awareness Center – dat wordt gefinancierd door de Europese Commissie (Safer Internet Program van DG Information Society).

Aanpak

In de ruim drie jaar dat het programma Digivaardig & Digi-bewust nu haar activiteiten heeft ontplooid zijn belangrijke stappen gezet. Zo is er naast de *founding partners* een netwerk van samenwerkende partijen tot stand gekomen, die zich betrokken voelen, de boodschap mede uitdragen en actief hebben bijgedragen aan de uitvoering van het programma. Samen met de Universiteit Twente is een solide wetenschappelijke basis gelegd om doelgericht aan de slag te gaan met de verbetering van digivaardigheden en digibewustzijn via het jaarlijkse Trendrapport Computer- en Internetgebruik. De activiteiten van het programma hebben geresulteerd in meer dan vijfendertig miljoen persoonlijke contactmomenten met de doelgroepen.

Met grootschalige campagnes als Internet Boot Camp, Door internet blijf je meedoen, Wissel je Wachtwoord maar juist ook de 'op maat' concepten als de Maatschappelijke Digistage (waarbij gebruik wordt gemaakt van het online oefenprogramma Klik & Tik) en de Open Inloop voor Ondernemers, werden digibeten of beginnende onliners bereikt en op weg geholpen.

Instructie tijdens de WachtwoordWisselweek

De razendsnelle technologische ontwikkelingen leiden soms tot een verlegging of verdere aanscherping van onze focus en aanpak. Wij hebben er alle vertrouwen in dat we ook het komende jaar velen zullen kunnen bereiken en informeren, kansen en bedreigingen zullen signaleren en pareren en degenen die hulp nodig hebben in onze steeds verder digitaliserende samenleving die aandacht ook kunnen bieden.

Organisatie

Het programmabureau van Digivaardig & Digibewust is ondergebracht bij ECP-EPN. De Programmaraad, onder voorzitterschap van Tineke Netelenbos, adviseert over de

strategische koers van het programma. Ook bespreekt de Raad relevante ontwikkelingen in de omgeving van het programma. In de Programmaraad zijn partijen vertegenwoordigd die een bijdrage leveren aan het realiseren van de gestelde doelen. In de diverse werkgroepen zijn organisaties vertegenwoordigd die betrokken zijn bij het verbeteren van de digivaardigheid en het digibewustzijn van eerdergenoemde doelgroepen.

De websites

De site www.mijndigitalewereld.nl bevat onder meer informatie over het verbeteren van digitale vaardigheden en verwijst naar cursussen en trainingen waarmee zowel beginners als gevorderden hun internetvaardigheden kunnen verbeteren. Uiteraard geeft de website ook advies over veilig internetgebruik en tips om problemen op of met het web te voorkomen.

De site www.digivaardigdigibewust.nl is bedoeld voor het netwerk. Er is informatie te vinden over het indienen van projecten, over alle activiteiten die vanuit het programma worden ondersteund, de resultaten ervan, bijeenkomsten die worden georganiseerd, enzovoort. ■

**MEER
PRODUCTIVITEIT
DOOR BETERE
DIGITALE
VAARDIGHEDEN**

ONDERZOEKEN 2011 EN 2012

Ook het afgelopen jaar zijn ter ondersteuning van het programma onderzoeken uitgevoerd, vaak ook in samenwerking met andere deskundige partijen. Deze onderzoeken zijn bedoeld om meer inzicht te krijgen in de problematiek waarop het programma is gericht en ook om meer zicht te krijgen op de kennis, houding en het gedrag van de diverse doelgroepen. Bovendien genereren concrete onderzoeksresultaten ook aandacht van de media voor bepaalde onderwerpen en kunnen wij op grond van onderzoek onze activiteiten beter sturen.

Trendrapport Computer- en Internetgebruik 2011

Dit rapport geeft de status en trends, de relaties en ontwikkelingen (ook internationaal) weer rond digitale vaardigheden en digibewustzijn in Nederland aan de hand van nieuw en bestaand onderzoek. Het onderzoek wordt jaarlijks uitgevoerd door Universiteit Twente in opdracht van het programma Digivaardig & Digibewust. Het Trendrapport 2011 liet onder meer zien dat de Nederlandse bevolking dagelijks steeds langer online is, dat hoogopgeleiden en jongeren het meest profiteren van internet, dat er een digitale gebruikerskloof dreigt en dat internetgebruikers steeds onvoorzichtiger worden. Het Trendrapport is te vinden op www.digivaardigdigibewust.nl.

Flitsonderzoeken MKB & ZZP'ers

In 2011 en 2012 voert het onderzoeksbureau EIM een aantal flitsonderzoeken uit onder MKB'ers en ZZP'ers op het gebied van hun digitale vaardigheden en digitaal bewustzijn. Het eerste flitsonderzoek is afgerond in december 2011 en betreft het bewustzijn van veiligheid en de door de doelgroep getroffen maatregelen ten aanzien van veiligheid van digitale media in de bedrijfsvoering.

Creativiteit in Virtuele Werelden

Het onderzoek *Creativiteit in Virtuele Werelden* is in 2010 opgezet om in kaart te brengen wat tieners creëren in virtuele werelden, waarom zij dat doen, hoe zij omgaan met de eventuele risico's van online creatieve productie en hoe leraren en ouders aankijken tegen deze risico's. Het onderzoek richt zich op de creativiteit van Nederlandse tieners tussen de 12 en 18 jaar op internet.

Uit het onderzoek, dat werd afgerond eind 2012, blijkt onder meer dat de motieven van tieners vaak impliciet blijven, maar meestal voortkomen uit behoeften aan contact en zelfontplooiing. Waar jongere tieners nog heel actief zijn

op het gebied van games, verschuiven de activiteiten op de middelbare school snel naar communiceren op sociale netwerksites. De resultaten laten verder zien dat jongeren geen bezwaar hebben tegen commercie maar weinig geneigd zijn voor diensten te betalen en dat zij zich over het algemeen bewust zijn van de risico's en deze met verantwoordelijk gedrag denken in te perken. De tieners lijken deze mediawijsheid vooral met elkaar te hebben ontwikkeld, want de betrokkenheid van ouders en docenten was volgens de deelnemers gering.

Het onderzoek werd uitgevoerd door Prof. Dr. Jeroen Jansz (ERMeCC, EUR), Mijke Slot, MA (ERMeCC, EUR) en Sambolap Tol, met onder andere financiële steun van Digivaardig & Digibewust.

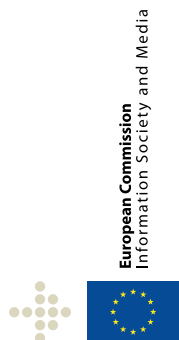

Avatars in een virtuele wereld

Onderzoek Digitale Vaardigheden Nederlandse Werknemers

Doel van dit nog lopende onderzoek is om de improductiviteit – en dus kostbare tijdverspilling – veroorzaakt door een tekort aan allerlei digitale vaardigheden bij werknemers in kaart te brengen. Het onderzoek richt zich op werknemers (ouder dan 16 jaar) die voor hun werk een computer gebruiken als hulpmiddel. Via een representatief panel van werknemers is de spreiding over verschillende beroepsgroepen en branches gegarandeerd en wordt een natuurgetrouwe weerspiegeling verkregen van de daadwerkelijke verdeling binnen de Nederlandse beroepsbevolking. Het onderzoek is uitgevoerd door ECDL Nederland en Universiteit Twente op verzoek van Digivaardig & Digibewust. De resultaten worden in het eerste kwartaal 2012 bekendgemaakt. ■

EUROPESE SAMENWERKING

Nederlandse Awareness Center

Digivaardig & Digibewust fungeert in Nederland als nationaal Awareness Center dat zich richt op veilig internet voor kinderen/jongeren en hun opvoeders. Zij krijgt hiervoor ook funding van de Europese Commissie vanuit het Safer Internet Program van DG Information Society van Eurocommissaris Kroes. Samen met de Awareness Centers in andere Europese landen participeert Digivaardig & Digibewust in het **INSAFE netwerk**. Binnen dit netwerk wordt op Europees niveau kennis uitgewisseld en worden activiteiten gecoördineerd op het gebied van

online veiligheid van jongeren (zie ook **www.saferinternet.org**). In haar rol als Awareness Center werkt Digivaardig & Digibewust samen met het **Meldpunt Kinderporno op Internet** dat in Nederland de rol heeft van hotline. Ook is er samenwerking met het Europese onderzoeksinitiatief **EU Kids Online** dat continue onderzoek doet naar de

veiligheid(servaring) van jonge internetgebruikers.

In Nederland wordt het onderzoek gecoördineerd door het Sociaal en Cultureel Planbureau.

Advisory Board

Voor de drie programma's die in Nederland gesubsidieerd worden via het Safer Internet programma van de Europese Commissie, en wel EU Kids Online II, Awareness Center (Digivaardig & Digibewust) en Hotline (Meldpunt Kinderporno op internet) is een gezamenlijke Advisory Board ingericht. De leden van deze adviesraad zijn allen deskundig daar waar het gaat om kinderen in relatie tot een veilig(er) internet, nieuwe media en technologieën. In die hoedanigheid zijn zij vaak ook al betrokken bij een of meerdere programma's.

De Advisory Board verkent welke ambities en initiatieven er in Nederland zijn, maar vooral ook welke er nog ontbreken maar waar wel naar gestreefd moet worden. De kracht van de Board bestaat uit het bundelen van kennis op strategisch niveau. Op die manier kan de adviesraad ook meer invloed uitoefenen. ■

SAMENWERKING PLATFORM INTERNETVEILIGHEID & NATIONALE CYBER SECURITY RAAD

Vanaf 2009 is ECP-EPN de onafhankelijke gastheer van het Platform Internetveiligheid (PIV), waarin de Ministeries van EL&I en Veiligheid & Justitie samen met marktpartijen in participeren. Het platform moet een structurele bijdrage leveren aan het verbeteren van de internetveiligheid voor de consument/internetgebruiker. Het richt zich op strategische onderwerpen in relatie tot internetveiligheid onder andere ter voorkoming van strafbare en/of onrechtmatige zaken.

Werkgroepen die onderdeel uitmaken van het PIV zijn onder meer Notice and Takedown (beheer en evaluatie van de NTD-Code), Botnets (detectie en bestrijding van botnet-besmettingen verbeteren), Hotspots (minimale beveiligings-eisen en voorlichting) en Kinderporno (waar kunnen private partijen bijdragen aan het tegengaan van kinderporno-verspreiding).

Het doel voor 2012 is om de activiteiten van het PIV nadrukkelijker te koppelen aan bijbehorende voorlichting richting eindgebruikers op het gebied van internetveiligheid (zie ook Digivaardig&Digibewust).

Op 30 juni 2011 is de **Nationale Cyber Security Raad** geïnstalleerd. Deze Raad adviseert de regering en het bedrijfsleven over ontwikkelingen rond digitale veiligheid. In de Raad zitten vertegenwoordigers uit publieke en private sector en wetenschap. Onder co-voorzitterschap van Eelco Blok (CEO KPN) en Erik Akerboom (NCTb) stelt de Raad prioriteiten in de aanpak van ICT-bedreigingen, bekijkt het de behoefte aan nadere research & development, en kijkt de Raad hoe deze kennis vervolgens het beste kan worden gedeeld met de samenwerkende publieke en private partijen. Frank Heemskerk, voorzitter van ECP-EPN, is toegetreden tot de Raad om het perspectief van eindgebruikers en MKB te vertegenwoordigen. Via hem wordt een goede koppeling verzorgd tussen de werkzaamheden van de Raad en de programma's Platform Internetveiligheid en Digivaardig & Digibewust. ■

mediawijzer.net

SAMENWERKING MEDIAWIJZER.NET

Het expertisecentrum voor mediawijsheid, genaamd Mediawijzer.net, is in 2008 opgezet door het ministerie van OCW in samenwerking met het toenmalige departement voor Jeugd en Gezin. Het centrum streeft ernaar

mensen bewust, kritisch en actief om te leren gaan met media. Ruim 550 organisaties op het gebied van mediawijsheid zijn bij Mediawijzer.net aangesloten. Het centrum wordt geleid door vijf gerenommeerde organisaties: het Nederlandse Instituut voor Beeld en Geluid, ECP-EPN, Kennisnet, Omroeporganisatie NTR en het Sector Instituut Openbare Bibliotheken. De vertegenwoordiging van ECP-EPN zorgt o.a. voor een goede coördinatie tussen activiteiten op het gebied van mediawijsheid en het programma Digivaardig & Digibewust.

In 2011 stonden in het programma van Mediawijzer.net twee belangrijke speerpunten centraal. Ten eerste, het stimuleren van de inbedding van mediawijsheid in het primair en voortgezet onderwijs. Ten tweede, het ondersteunen van ouders en opvoeders bij het mediawijs maken van hun kinderen. Daarnaast streeft Mediawijzer.net naar het leggen van een stevige kennisbasis onder het centrum, het onderhouden en uitbreiden van internationale contacten en het verder verbreden en versterken van het netwerk.

In 2012 zal de aandacht voor mediaopvoeding en mediawijsheid in het onderwijs van onverminderd belang blijven: er zal opnieuw een Week van de Mediawijsheid gehouden worden waarin het MediaMasters ervaringsspel wordt gespeeld, er zal speciaal voor het netwerk een vierde Mediawijsheidmarkt gehouden worden: een event om de kennisdeling en samenwerking tussen partners te stimuleren. Bovendien zal in lijn met de opdracht van OCW, verkend worden voor welke andere sectoren en doelgroepen mediawijsheid de komende jaren een essentieel aandachtspunt zal zijn zodat de activiteiten van het programma ook daarop gericht kunnen worden. ■

SUSKE EN WISKE MEDIAWIJS

Op 19 april 2011 overhandigde de elfjarige 'social media-expert' Adil Akmouni op het Centraal Podium Mediawijsheid van Mediawijzer.net tijdens de IPON beurs (Onderwijs en ICT), Suske en Wiske 'de Sinistere site' aan directeur SBS Productions Eric Eljon. Adil is dagelijks bezig met social media en staat zelf in deze Suske en Wiske. 150.000 exemplaren van het album werden onder scholen, bibliotheken en ouders verspreid. Dit themanummer is ontstaan op initiatief van Prima Onderwijs in samenwerking met Mediawijzer.net en andere partijen waaronder kernpartner ECP-EPN en is bedoeld om mediawijsheid onder jongeren te bevorderen.

WEEK VAN DE MEDIA- WIJSHEID 2011

Dit jaar organiseerde Mediawijzer.net van 21 tot en met 27 november voor de tweede maal de Week van de Mediawijsheid, met als thema Mediaopvoeding. Kinderen tussen 10 en 14 jaar lijken redelijk media-vaardig, maar ze gebruiken lang niet alle mogelijkheden en onderschatten de risico's. Ouders voelen intuïtief vaak aan waar de gevaren liggen, maar zijn minder thuis in de media. Uit onderzoek blijkt dat kinderen die actief hulp van opvoeders krijgen veel mediawijzer zijn dan kinderen die dat niet krijgen. Bij alle activiteiten stond de media-opvoeding van jonge kinderen, met name die van groep 7, en de communicatie hierover tussen ouders en kinderen centraal.

In de Week speelden kinderen voor het eerst het spel MediaMasters 2011, een levensechte, interactieve ervaring waarbij kinderen leren om:

- kritisch naar media te kijken en deze te analyseren;
- het effect (bedoeld of onbedoeld) dat media op henzelf hebben te ervaren en te begrijpen;
- zich bewust te worden van hun eigen gedrag in de media.

Door het spelen van MediaMasters 2011 leren kinderen samen met hun ouders op een verstandige en leuke manier met media om te gaan. Ze leren zelf creëren, maar ook participeren. Ze ontdekken de mogelijkheden van media, maar leren ook dat je informatie niet zomaar aan iedereen moet toevertrouwen en bewust te zijn dat nieuws vaak gemaakt wordt. Alle kinderen die MediaMasters speelden, 40.000 leerlingen (!) kregen aan het eind van de week de titel 'Mediamaster'.

Regine uit Utrecht mocht stage lopen bij het Jeugdjournaal

INTERDEPARTEMENTAAL VAARDIGHEDENOVERLEG (IVO)

Het Interdepartementaal Vaardigheden Overleg (IVO) vindt sinds 2009 een aantal malen per jaar plaats. In dit overleg komen acht ministeries en zo'n vijf intermediairs op het gebied van basisvaardigheden bijeen. Digivaardig & Digibewust is in die hoedanigheid ook actief bij het overleg betrokken.

Het gaat hierbij om vijf typen vaardigheden, waarover zo'n tien procent van de Nederlanders onvoldoende beschikt: lees-, schrijf- en rekenvaardigheden; digitale en mediavaardigheden; financiële vaardigheden; gezondheidsvaardigheden; burgerschapsvaardigheden (rechtspositie, participatie, identiteit, sociale vaardigheden).

Doel van het IVO is de uitwisseling van informatie en het behalen van synergie. Als de diverse initiatieven op het gebied van basisvaardigheden beter met elkaar worden verbonden, kan er efficiëntie- en doelmatigheidswinst worden behaald. Vaak zijn het immers dezelfde (sociaal-economisch kwetsbare) mensen die op verschillende typen vaardigheden slecht scoren, zoals werklozen, lager-opgeleiden, mensen met een uitkering, enzovoorts.

Dit overleg leidde in 2010 bijvoorbeeld tot de ontwikkeling van een brochure over deze vaardigheden, die via het ministerie van EL&I werd verspreid. De deelnemers in het IVO zijn ook in 2011 een aantal malen bijeen geweest. Onder de IVO-

vlag verscheen begin 2011 de publicatie 'Vaardige burgers aan het loket – Tips voor loketorganisaties'. In afwachting van een nieuwe voorzitter vanuit een van de aangesloten departementen heeft het interdepartementale overleg een slapende status. ■

telecentre-europe 2011
get online week

GET ONLINE
WEEK 2011

Volgens de EU

maakt 30% van de Europese bevolking geen gebruik van het internet. Eurocommissaris Neelie Kroes, die het initiatief nam voor de *Get Online Week*, wil binnen vijf jaar het aantal Europese digitale analfabeten halveren. Tijdens de Get Online Week, die de eerste week van maart 2011 in zesentwintig Europese landen werd georganiseerd, hebben 112.074 offliners hun eerste stappen op het internet gezet.

Dit aantal was bijna twee keer zo hoog als het voorgaande jaar tijdens de eerste Get Online Week. In Nederland werden op initiatief van Digivaardig & Digibewust verschillende acties op touw gezet in samenwerking met partners als Microsoft, SeniorWeb, Codename Future, de Openbare Bibliotheken en FNV Eindhoven. Rond het thema 'Bring a friend' werden onlineers gevraagd om offlineers, zoals senioren, werkzoekenden en laagopgeleiden te stimuleren zich te begeven op de digitale snelweg. ■

MIA MIJN INTERNET ASSISTENT

Het blijkt dat persoonlijke hulp, lessen en aanmoediging goed werkt om mensen digivaardiger te maken. Om meer mensen op een persoonlijke manier te kunnen benaderen is daarom – in opdracht van Digivaardig & Digibewust – MIA, Mijn Internet Assistent, ontwikkeld, een virtuele avatar die deze ondersteuning aan nieuwkomers op internet biedt. MIA legt uit in spraak en tekst hoe een digitale taak op een website is uit te voeren, bijvoorbeeld het invullen van een aanvraagformulier. IBM, founding partner van Digivaardig & Digibewust, tekende voor de doorontwikkeling van MIA tot een werkend prototype.

In september 2011 is onderzocht of MIA in de praktijk inderdaad werkte. De resultaten waren positief waarna een aantal organisaties op zoek gingen naar een MIA 'owner', die zorg draagt voor hosting, verstrekken van licenties en onderhoud. Eind 2011 is de stichting *MIA Helpt* opgericht, die per januari 2012 van start gaat. De stichting zal de krachten bundelen voor het bereikbaar maken van elektronische dienstverlening voor mensen met beperkt ontwikkelde basisvaardigheden, door het laagdrempelig beschikbaar maken van de Mijn Internet Assistent software. *MIA Helpt* gaat strategische partnerships aan met deelnemers die zichtbaar zijn in en relevante elektronische diensten

verlenen aan de Nederlandse samenleving. Naast een aantal organisaties, waaronder gemeente Tilburg, UWW en Seniorweb, die al sinds begin 2011 geïnteresseerd meedachten hoe de Avatar tot wasdom gebracht kon worden, hebben nieuwe partijen zoals AMC hun enthousiasme laten blijken over de mogelijkheden van de inzet van MIA onder andere op de nieuwe landelijke website over darmkanker screening. ■

AARDIGDIGIVAARDIG

AardigDigivaardig is een training voor mensen die al wat ervaring hebben op internet, maar nog vaak vastlopen en/of hun digitale vaardigheden willen versterken. Zij kunnen vier trainingsmodules doorlopen die zich elk richten op een unieke set van vaardigheden. Kun jij het goedkoopste vliegticket vinden? Weet jij welk van de informatiebronnen de betrouwbaarste is? Als je dit soort vragen goed beantwoordt ben je AardigDigivaardig.

In 2009 werd deze training al geïntroduceerd onder de naam *Internet Boot Camp*. Hiervoor was veel media-aandacht die zich richtte op het bereiken van zoveel mogelijk 'hulplijnen', ofwel mensen die dichtbij beginnende onlineers staan en vaak om hulp gevraagd worden als zij weer eens vastlopen. Tijdens de campagneperiode heeft dat geleid tot ruim 80 duizend unieke bezoekers en 15 duizend mensen die de training hebben doorlopen.

Om de uitstraling van de training meer aan te laten sluiten bij de beginnende onlineer zelf, en instanties en loketten waar deze zich meldt, heeft de *Internet Boot Camp*, inclusief *drill instructor*, plaats gemaakt voor een meer 'ingetogen' AardigDigivaardig. In deze vorm past de training beter in het aanbod van bijvoorbeeld bibliotheken, SeniorWeb en andere organisaties.

www.aardigdigivaardig.nl ■

DIGIBETENCAMPAGNE, JE BENT NOOIT TE OUD OM TE LEREN...

De mediacampagne 'Senioren Inspireren' van september 2010 en de aanpak van samenwerkende partijen die zich richten op senioren

hebben als voorbeeld gediend van een succesvolle aanpak richting senioren én digibeten. Binnen de doelgroep digibeten is nog een wereld te winnen. Bij jongeren of jonge senioren kan het onvermogen om met ICT om te gaan een hinderpaal vormen als zij moeten doorstromen of een nieuwe baan vinden. En voor oudere senioren kan dit onvermogen een belemmering zijn om het eigen sociale netwerk te onderhouden, om tegenslagen (bijv. gezondheidsproblemen, verlies van naasten) te overwinnen, of isolement en eenzaamheid te voorkomen.

In 2011 heeft Digivaardig & Digibewust wederom vormgegeven aan een campagne gericht op digibeten. De voorbereidingen hiervoor zijn eind dat jaar afgerond zodat de campagne begin 2012 in volle gang van start kan gaan. Naast radiospots en advertenties in landelijke en regionale media omvat de campagne specifieke acties en communicatie-uitingen die samen met partners en partijen uit het netwerk worden uitgewerkt.

Met de slogan "je bent nooit te oud om te leren..." zal de campagne het belang van digitale vaardigheden onder de aandacht van de doelgroep brengen. De slogan wordt aangevuld met concrete situaties uit het dagelijks leven, bijvoorbeeld: "je bent nooit te oud om te leren internet-bankieren", "...online te daten", "...gamen". De campagne heeft eveneens tot doel alle initiatieven die sinds 2009 met medewerking van Digivaardig & Digibewust zijn ontstaan opnieuw onder de aandacht te brengen. ■

MAATSCHAPPELIJKE DIGISTAGE

Sinds juli 2011 is de invoering van de maatschappelijke stage officieel een feit. Alle scholieren in het voortgezet onderwijs moeten vanaf september minimaal 30 uur maatschappelijke stage lopen. Met de maatschappelijke stage maken scholieren kennis met vrijwilligerswerk en leveren zij een onbetaalde bijdrage aan de samenleving. Zo leren zij verder te kijken dan hun eigen omgeving en zich verantwoordelijk te voelen voor de samenleving. De afgelopen jaren hebben bijna alle scholen in het voortgezet onderwijs de maatschappelijke stage al opgenomen in hun onderwijsprogramma. In het schooljaar 2009-2010 waren dit

al 646 scholen, een dekking van 98% van de scholen in het voortgezet onderwijs. Het aantal leerlingen dat in dat jaar een maatschappelijke stage deed was 260.619.

Het vaardiger maken van digibeten, zodat zij de mogelijkheden van het internet beter kunnen gebruiken, is een uitstekende gelegenheid om

zo'n stage in te vullen. In 2010 is deze maatschappelijke digistage al grondig getest in een aantal bibliotheken en met succes. Leerlingen uit het voortgezet onderwijs begeleidden, om te beginnen in Den Haag, klanten van het UWV Werkplein bij het doorlopen van het online oefenprogramma 'Klik & Tik', www.oefenen.nl/klikentik. In het hele land hebben inmiddels dertig WERKpleinen, gemeenten en andere overheidsorganisaties de maatschappelijke digistage opgepakt.

Hoe deze kan worden vormgegeven leest u verder op: www.maatschappelijkedigistage.nl. ■

INBOX CURSUS VOOR MKB EN ZZP

De campagne rondom Inbox Cursus, die in 2012 van start gaat, heeft als doel het MKB en de ZZP'er te prikkelen om meer digivaardig gedrag te ontwikkelen. Digivaardig gedrag gaat over het gebruik van de digitale tools en toepassingen die economisch voordeel opleveren of economische schade kunnen helpen vermijden. De campagne prikkelt de interesse, de nieuwsgierigheid en de intentie en toont de doelgroep partijen die hen kunnen helpen om deze tools of toepassingen te implementeren. De belofte van de Inbox Cursus is dat wie zich er voor inschrijft, in 21 weken over diverse thema's een opmerkelijke, geslaagde MKB-case gepresenteerd krijgt met bijbehorende tips, doorverwijzingen, etc. Betrokken partij bij de Inbox Cursus is onder andere de MKB Service Desk. ■

Ontwerpvoorbeeld

CAMPAGNE DE DIGIBATTLE

Het MKB en de MBO- en HBO-geschoolde beroepsbevolking is een essentiële doelgroep binnen Digivaardig & Digibewust. Zij moeten worden geprikkeld om hun ICT-competenties en -vaardigheden in de toekomst te maximaliseren.

De DigiBattle is een mediageniek concept dat digivaardigheid slim verbindt aan ondernemerschap. Jongeren in het MBO en HBO binden met elkaar de strijd aan om een innovatieve oplossing of onderneming te beginnen die duidelijk illustreert dat je met digitale vaardigheden succesvol onderneemt. De Battle koppelt ambitie en aspiratie (ondernemen, jezelf onderscheiden) aan het besef dat digitale vaardigheden broodnodig zijn om succesvol te worden in ieder beroep en in ieder werkveld. De teams van jongeren gaan in hun strijd op zoek naar kennis en vaardigheden en komen zo in een zoektocht langs kansen en mogelijkheden. In 2011 is dit concept verder uitgewerkt, inclusief televisieformat en sociale media-aanpak. Het plan is om het concept in 2012 daadwerkelijk uit te voeren. ■

OPEN INLOOP VOOR ONDERNEMERS

Sinds september 2010 organiseert Cybersoek de *Open Inloop voor Ondernemers*. Het initiatief ging van start in Amsterdam en ondernemers kunnen er terecht met al hun vragen over computers en internet. Onderwerpen variëren van het sturen van een e-mail, het verbeteren van een website, zakelijk gebruik van sociale media, tot het maken van een begroting in Excel. In 2011 is het project landelijk uitgerold en is het initiatief op diverse locaties in het land opgestart. De *Open Inloop voor Ondernemers* is al en/of wordt binnenkort opgestart in Den Haag, Amsterdam, Utrecht, Haarlem en Arnhem. Het aantal deelnemers aan de Open Inlopen groeit gestaag en de tevredenheid over de geboden hulp is groot. ■

LANDELIJKE HULPSTRUCTUUR VOOR MKB'ERS EN ZZP'ERS

Verschillende partijen zien mogelijkheden om de binnen de *Open Inloop voor Ondernemers* geboekte successen te vertalen naar een landelijke hulpstructuur voor MKB'ers en ZZP'ers. Onder andere Studentaanhuis.nl, Cybersoek, Code-name Future, Ecabo, VNO-NCW en Syntens onderzoeken de mogelijkheden een structuur te realiseren waarin ondernemers met onvoldoende vaardigheden worden herkend en doorverwezen naar plaatsen waar zij hun vaardigheden kunnen bijschaven. ■

SAFER INTERNET DAY 2011 & GOUDEN@PENSTAART-VERKIEZING 2011

Evenals in zo'n dertig andere landen ter wereld vindt elk jaar de Safer Internet Day in ons land plaats. Op deze dag wordt extra aandacht gevraagd voor veilig internetten, met name door jongeren. Digivaardig & Digibewust organiseert de Safer Internet Day in Nederland.

Het publiek bij de Gouden@penstaart-verkiezing 2011

Op de Safer Internet Day in 2011 – 8 februari – reikte Digivaardig & Digibewust, samen met stichting Mijn Kind Online, de Gouden@penstaarten uit. Dit zijn de prijzen voor beste kinderwebsites van Nederland. De makers van de fansite van Habbhotel, www.habbolive.nl, mochten de Gouden@penstaart 2011 voor de beste site voor en door kinderen (tot 18 jaar) in ontvangst nemen. De jury roemde met name de "volwassen uitstraling" van de site.

In de categorie 'beste kinderwebsite gemaakt door volwassenen' ging de prijs naar hetklokhuis.nl. Het juryrapport vond de website "prikkelend, eigentijds en toch heel overzichtelijk". Ook Zijne Koninklijke Hoogheid Prins Willem-Alexander was aanwezig bij de prijsuitreiking. Hij ontmoette voorafgaande aan de bekendmaking alle genomineerde jongeren en sprak zijn waardering uit voor hun sites.

De winnaars van de Gouden@penstaarten 2011; vlnr.: Kimberly Nijzink (Habbolive.nl), Anneke Dorsman (hetklokhuis.nl), Roxana König (hetklokhuis.nl), Loes Wormmeester (hetklokhuis.nl), en ZKH Prins Willem-Alexander.

Ook Europees Goud voor Nederland

Op 17 juni was er ook Europees goud en zilver voor hetklokhuis.nl en habbolive.nl. De Nederlandse websites ontvingen uit handen van Eurocommissaris Neelie Kroes prijzen voor beste kinderwebsites van Europa. De European Awards for Best Children's online content – een initiatief van de Europese Commissie – werden uitgereikt tijdens de 1st Digital Agenda Assembly van de Europese Commissie. ■

SAFER INTERNET DAY 2012

In 2012 vindt de Safer Internet Day plaats op dinsdag 7 februari. Het thema is 'Discover the digital world together...safely!'

Die dag vindt onder andere het vervolg op het Symposium *Kinderen Seks en Internet* van januari 2011 plaats.

Lanceren nieuw initiatief

Ook lanceert Digivaardig & Digibewust die dag een nieuw landelijk initiatief om jongeren die op internet in de problemen zijn geraakt te helpen. Denk daarbij aan serieuze online problemen zoals discriminatie, seksueel misbruik, hacking, online diefstal en cyberpesten. Het Meldpunt Kinderporno op Internet, Pestweb, Meldpunt Discriminatie, Kindertelefoon en de Politie (vraagthedepolitie.nl) werken aan dit initiatief mee. Om het initiatief kracht bij te zetten worden die dag ook onderzoeksresultaten gepresenteerd naar wat jongeren doen bij internetproblemen.

Advisory Board

Voor de drie programma's die in Nederland gesubsidieerd worden via het Safer Internet programma van de Europese Commissie, en wel EU Kids Online II, Insafe Awareness Center (Digivaardig & Digibewust) en Inhope Hotline (Meldpunt Kinderporno op internet) is een gezamenlijke Advisory Board ingericht. De leden van deze adviesraad zijn allen deskundig daar waar het gaat om kinderen in relatie tot een veilig(er) internet, nieuwe media en technologieën. In die hoedanigheid zijn zij vaak ook al betrokken bij een of meerdere programma's.

De Advisory Board verkent welke ambities en initiatieven er in Nederland zijn, maar vooral ook welke er nog ontbreken maar waar wel naar gestreefd moet worden. De kracht van de Board bestaat uit het bundelen van kennis op strategisch niveau. Op die manier kan de adviesraad ook meer invloed uitoefenen. ■

CYBEROUDERS

Het project Cyberouders, dat in 2009 van start ging, streeft naar het opzetten van een landelijk netwerk van betrokken (cyber)ouders, die zorgen voor een veilige digitale omgeving voor kinderen, zowel thuis als op school. Het is een initiatief van de Vereniging voor Openbaar Onderwijs (VOO), Digivaardig & Digibewust en Mediawijzer.net.

Een cyberouder gaat op school aan de slag om leerlingen, ouders en leerkrachten te begeleiden op de digitale snelweg. Hij (of zij) signaleert of er problemen of 'gevaarlijke' digitale situaties zijn en gaat in gesprek met de leerlingen en de ouders waarbij er nauw contact blijft met de schoolleiding en het team. De cyberouder is de ambassadeur voor meer aandacht voor internetveiligheid op school en thuis! Cyberouders betrekken andere ouders hierbij en vragen de school beleidsmatig aandacht te besteden aan veilig internetten. Leden van het netwerk ondersteunen elkaar continu met tips en adviezen via het besloten deel van de website cyberouders.nl.

www.cyberouders.nl ■

DE DIGIRAAD

De DigiRaad is een adviesraad voor en door jongeren en onderdeel van het programma Digivaardig & Digibewust. Zij denken mee en adviseren zowel het ministerie van EL&I als Digivaardig & Digibewust op het gebied van jongeren en de nieuwe media. De betrouwbaarheid van informatie op

het internet, profielsites, veilig internetten zijn onderwerpen waar de leden van de DigiRaad over praten. Met elkaar, met andere jongeren, met politici, met maatschappelijke instellingen en bedrijven.

De DigiRaad bestaat uit een aantal enthousiaste jongeren tussen de 12 en 18 jaar oud. Zij komen ongeveer één keer in de twee maanden bij elkaar om te praten over de digitale wereld en de manier waarop jongeren daarover voorgelicht kunnen worden. Op hun site www.digiraad.net geven zij tips en zijn filmpjes te vinden over hoe je de digitale wereld het best en het verstandigst kunt gebruiken.

In 2011 timmerde de DigiRaad weer flink aan de weg. Ze maakten wederom verschillende reportages die zijn uitgezonden in het tv-programma Cluebie op Disney XD. Dit tv-programma heeft ongeveer 200.000 kijkers per aflevering. Ook gingen zij op bezoek bij de politie om daar advies te geven over de site www.vraaghetdepolitie.nl. De DigiRaad neemt ook ieder jaar deel aan het Safer Internet Forum van de Europese Commissie in Luxemburg. ■

Het jongste lid van de DigiRaad, Tom van den Berg, discussieert mee tijdens de battle op het Jaarcongres 2011 over de stelling: Iedere organisatie moet een eigen social media-strategie ontwikkelen om succesvol te zijn.

KINDEREN LEREN SPELEND ONLINE ZIJN

Kinderen tussen de 4 en 8 jaar groeien op met internet maar kunnen de gevaren ervan nog maar nauwelijks inschatten. Het boekje *Spelend leren: online zijn* leert kinderen vanuit hun belevingswereld spelenderwijs hoe zij veilig online kunnen zijn.

Typische internetonderwerpen als privacy en bescherming van gegevens komen aan bod. Het dertig pagina's tellende

boekje reikt ook ouders de helpende hand om met hun kinderen te praten over hun activiteiten op internet en hen te kunnen wijzen op eventuele gevaren.

De Europese uitgave sluit aan bij het Gezinspakket e-safety (voor 6 tot 12 jarigen en hun ouders) dat ook door Insafe, UPC/Liberty global en de

Europese Commissie is ontwikkeld om internetveiligheid bij kinderen en tieners te bevorderen. ■

VOORLICHTINGSBROCHURES VOOR OUDERS EN BEGELEIDERS

Ouders lopen vandaag de dag rond met allerlei vragen over hun kinderen en internet. Ze vragen zich af wat jongeren eigenlijk allemaal online doen, met wie ze chatten, of ze soms gewelddadig of seksueel getint beeldmateriaal tegenkomen.

In de afgelopen jaren ontwikkelde de Stichting Mijn Kind Online in samenwerking met Digivaardig & Digibewust acht handige brochures met praktische antwoorden op dit soort vragen. In totaal werden zo'n honderdduizend exemplaren verspreid onder scholen, bibliotheken en ook politiebureaus. In 2011 kwam de verzamelbundel *Kinderen en Internet* tot stand, waarin een up-to-date gemaakte samenvatting van de eerder genoemde brochures. In digitale vorm zijn alle uitgaven op www.mijndigitalewereld.nl te downloaden. ■

SYMPOSIUM KINDEREN, SEKS EN INTERNET

Ruim 350 professionals uit de jeugdzorg, het onderwijs, de jeugdhulpverlening, politie en andere belangstellenden kwamen op 18 januari 2011 bijeen om een antwoord te vinden op vragen als "Hoe schadelijk is het kijken van porno? Wat is de invloed van leeftijdgenoten en ouders? Hoe praat je met kinderen over seks op internet? Wat moet je ze vertellen en wanneer? Wat is op welke leeftijd normaal seksueel gedrag? Wat zijn de risico's? Wat moeten ouders

en hulpverleners weten over kinderporno en grooming?”

Veel volwassenen, inclusief professionals en hulpverleners, weten niet hoe tieners internet en sociale media gebruiken in hun seksuele ontwikkeling. Ouders, maar ook andere opvoeders en hulpverleners moeten er rekening mee houden dat ruim 20% van alle 10-jarigen in Nederland wel eens porno op internet heeft gezien. De gemiddelde leeftijd waarop kinderen voor het eerst expliciete pornografische beelden zien is 11 jaar (EU Kids Online II, 2010).

Aan het symposium werkten mee het Meldpunt Kinderporno op Internet, Pestweb, Meldpunt Discriminatie, Kindertelefoon en de politie (vraagthedepolitie.nl). Speciaal voor het symposium kwam een filmpje tot stand waarin jongeren vertellen over hun seksuele ervaringen op internet. Het filmpje is te vinden op YouTube. Het symposium trok bijzonder veel media-aandacht. Het wordt op 7 februari 2012 – Safer Internet Day – herhaald. ■

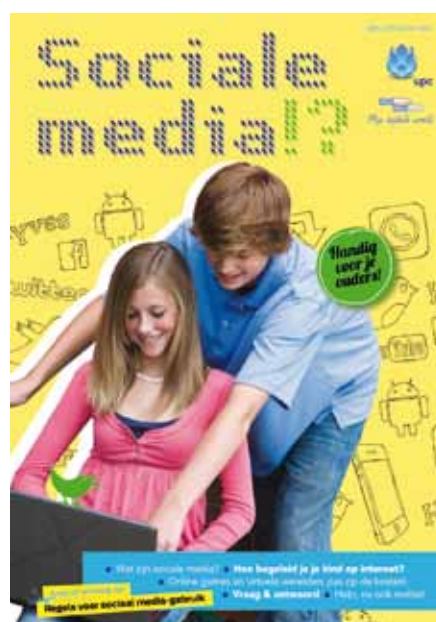

BROCHURE SOCIALE MEDIA!?

In november 2011 kwam deze uitgave in samenwerking met Digivaardig & Digibewust en participant UPC tot stand. Het boekwerkje richt zich op zowel kinderen/jongeren als op ouders en leerkrachten.

Nederlandse kinderen zijn in Europa koploper in het gebruik van sociale media. Van de kinderen tussen negen en twaalf jaar heeft 70 procent een profiel op een sociaal netwerk. Tussen de dertien en zestien jaar is dat al 87 procent. Sociale netwerken zijn veel meer dan sites. Ze hebben de manier waarop wij met elkaar omgaan veranderd. De scholierendemonstraties van een paar jaar geleden op het Malieveld waren zo snel succesvol door oproepen op Hyves. Inmiddels volgen we het wereldnieuws via Facebook, ook uit landen waar de berichtgeving stevig wordt gecensureerd. De uitgave *Sociale Media!?* maakt duidelijk wat er allemaal gebeurt als jongeren online zijn. Kinderen en jongeren zijn handig op het internet, volwassenen zijn gepokt en gemazeld in de ‘echte’ wereld. Het gaat erom dat

IS HET SCHADELIJK ALS JONGE KINDEREN PORNO OP INTERNET ZIEN?

in gezinnen en op school de samenwerking wordt gezocht om van beide kwaliteiten te profiteren. Deze uitgave helpt daarbij. ■

PRINS VAN ORANJE BEZOECT INTERNETTENDE JONGEREN...

In maart 2011 bracht Kroonprins Willem-Alexander, in zijn rol als lid van de Raad van Advies van ECP-EPN, een bezoek aan het Hendrik Pierson College in Zetten. Daar ging hij met docenten en leerlingen in gesprek over veilig internetten. Tijdens een kringgesprek met de leerlingen beantwoordde hij ook veel van hun vragen over hoe hij internet gebruikt, thuis en op het werk. De Prins vroeg hen ook naar zaken als wat ze wel of niet online zetten, hoe je weet of informatie op internet betrouwbaar is, en of je al dan niet met iemand afspreekt die je via internet hebt ontmoet.

ZKH Prins Willem-Alexander in gesprek met leerlingen van het Hendrik Pierson College

Een aantal jaar geleden hebben docenten en leerlingen van deze school het project Internetgevaaren opgezet. Sindsdien wordt dit project bestaande uit klassikale lessen en een ouderavond elk jaar herhaald voor de brugklasleerlingen.

....EN SENIOREN

Op 31 mei 2011 bezocht de Kroonprins een cursuslocatie van SeniorWeb in verpleeghuis Stellinghaven in Oosterwolde (Friesland). SeniorWeb stimuleert deelname van vijftigplussers aan de informatiemaatschappij. De Prins woonde een bijeenkomst van het project 'Ontdek Internet' bij waarbij senioren de mogelijkheden van het internet leren ontdekken. Digivaardig & Digibewust maakte het project 'Ontdek internet' van SeniorWeb mede mogelijk. Seniorweb heeft zitting in de programmaraad van Digivaardig & Digibewust. ■

ZKH Prins Willem-Alexander op bezoek bij ouderen in Friesland

TASKFORCE E-SKILLS

De TaskForce e-Skills Nederland werd in december 2009 opgericht op initiatief van het toenmalige ministerie van Economische Zaken en belegd bij ECP-EPN. Doel van de TaskForce was in kaart te brengen welke tekorten er op korte en langere termijn dreigden aan goed geschoolde ICT-professionals en andere professionals die ICT-kennis nodig hebben voor een optimale beroepsuitoefening. Voorts werd onderzocht of er in ons land behoefte was aan een centraal ankerpunt voor verbetering van de e-skills van onze beroepsbevolking. Begin 2011 presenteerde de TaskForce de belangrijkste conclusies en aanbevelingen uit haar eindrapport aan het ministerie van EL&I.

Nederland lijkt de komende jaren af te stevenen op een groot tekort aan goed geschoolde ICT-beroepsbeoefenaren (ca. 27.000 - 40.000 in 2015, afhankelijk van de economische ontwikkeling). Voornaamste oorzaak is een veel te kleine instroom bij ICT-gerelateerde opleidingen. Dit komt ondermeer door het negatieve imago van ICT als zou dit 'zo technisch' en 'echt iets voor nerds' zijn. Deze tekorten gaan zich voordoen zowel bij de ICT-industrie, als in het overige bedrijfsleven en bij de overheid. Er is dus sprake van een tweeledig kwalitatief tekort. Behalve naar hooggekwalificeerde ICT'ers is er veel vraag naar hoogopgeleide mensen die ICT kunnen toepassen in een bedrijfsmatige of maatschappelijke omgeving.

Er is in ons land al relatief veel aandacht geweest voor de 'onderkant' van het e-skills probleem, de achterstands-groepen, bijvoorbeeld via het programma Digivaardig & Digibewust. Alhoewel er ook diverse initiatieven worden genomen aan de 'bovenkant' hiervan, waaronder opleiding

van professionals via samenwerkingsverbanden als het zogenaamde Markiesoverleg en door de CIO Academy, lossen deze op de korte termijn het probleem niet op.

De TaskForce e-Skills Nederland heeft in haar advies aan het ministerie van EL&I aangedrongen op een e-Skillsbeleid waarbij bestaande initiatieven worden versterkt en waarbij in aanvulling het e-Skills probleem primair aandacht krijgt in de economische topsectoren, zodanig dat in ieder geval in die gebieden in 2015 geen achterstand meer zal zijn. Daarnaast beval de TaskForce aan, mede door om- en bijscholing van de huidige beroepsbevolking, onze ICT-beroepsbeoefenaren verder te professionaliseren. Mede daarom zal Digivaardig & Digibewust zich de komende jaren ook meer te richten op een verbetering van de digitale kennis en kunde van de beroepsbevolking.

Het ministerie van EL&I heeft inmiddels de belangrijkste punten uit het eindrapport in haar Digitale Agenda NL overgenomen. Dit rapport is te downloaden op www.ecp-epn.nl. ■

VROUWEN IN DE ICT

Vergeleken met andere sectoren en vergeleken met de ICT-sector in andere landen is het aandeel van vrouwen in de Nederlandse ICT-wereld extreem laag. Hierdoor mist ons land kansen, want evenwichtig samengestelde teams blijken beter te presteren en beter op veranderingen te kunnen inspelen.

Uit onderzoek (*Women Matter study 1 & 2, McKinsey & Company, 2007 & 2008*) blijkt namelijk dat organisaties met minimaal drie vrouwen in het topmanagement effectiever zijn op elk van de negen dimensies die de kwaliteit van een organisatie bepalen: werkomgeving en waarden, visie, planning en controle, leiderschap, externe oriëntatie, motivatie, competenties, accountability en innovatie. Deze hogere scores leiden concreet tot betere financiële resultaten.

Drie van de vier belangrijkste leiderschapsvaardigheden die nodig zijn om in te spelen op nieuwe trends worden significant meer door vrouwen ingezet dan door mannen: participatieve besluitvorming, inspiratie en verwachtingen managen en belonen. Bovendien wordt het perspectief van vrouwen nu onvoldoende meegenomen in de ontwikkeling van ICT. Studies tonen bijvoorbeeld aan dat ICT-producten die door vrouwen zijn ontworpen gebruiksvriendelijker, eenvoudiger te bedienen, mooier, stiller en kleiner zijn. Producten ontworpen door mannen zijn meer hightech en innovatiever. Het is dus belangrijk dat beide seksen deelnemen aan het ontwerpproces van ICT-producten. Meer vrouwen in de ICT is tevens een actielijn binnen de Europese Digitale Agenda.

Een aantal partijen heeft zich reeds verenigd in het bestaande platform Vrouwen en ICT dat als missie heeft het verbeteren van de participatie van vrouwen en meisjes in alle segmenten van de ICT, zowel in het bedrijfsleven, in onderzoek als in het onderwijs. De volgende stap wordt dat het platform aan deze missie activiteiten en zichtbaarheid koppelt die kunnen rekenen op een breed publiekprivaat draagvlak. Aanhaken bij het programma Digivaardig & Digiveilig kan hieraan bijdragen. In 2012 wordt bekeken op welke wijze (communicatie, onderzoek, etc.) dit het beste kan gebeuren. Voorafgaand hieraan wordt onderzocht of een mogelijke programmalijn 'Vrouw & ICT', i.c. 'het verbeteren van de participatie van vrouwen en meisjes in alle segmenten van de ICT' levensvatbaar zou kunnen zijn.

www.platformvrouwenict.nl ■

AAN HET WOORD

Sjoerd Vollebregt | CEO Stork

INNOVATIE MOET INTEGRAAL

“Bruikbare innovaties bestaan uit elementen die op elkaar aansluiten. Werk aan een integraal systeem, inclusief de logistieke keten en het borgen van de verworven kennis, waarin producten zo veel mogelijk doorontwikkeld kunnen worden”. Dit stelt Sjoerd Vollebregt, CEO van Stork.

Volgens Vollebregt is het inzicht in hoe producten en processen tot stand zijn gekomen, dieptekennis mét overzicht, zeldzaam. “Je kunt niet excelleren op alle expertises die van belang zijn in productontwikkeling. De wereld is zo complex geworden dat iedereen deelcompetenties heeft. Dan is het besef belangrijk dat alle radertjes in de eindfase in elkaar moeten grijpen om de markt een concurrerend resultaat te kunnen bieden.

Het duurt lang voordat je deze *tribal knowledge* hebt opgebouwd. Mensen moeten in een bedrijf vijf tot tien jaar meedraaien om er gevoel voor te krijgen waar het daar om draait. Het is belangrijk goed te begrijpen waarom je iets doet en vooral wat de context is waarbinnen wordt gewerkt. Je moet mensen historie bijbrengen, hoe zijn producten en processen ooit ontstaan? Dan valt in te zien hoe een volgende stap daar weer een logisch vervolg op is. Je moet niet alleen achter de eerste heuvel kijken, ook achter de tweede en als je op een eiland werkt lukt dat niet. Daarom heeft het waarde om bij grote en bij middelgrote ondernemingen te werken of te hebben gewerkt. Om die globale context te kunnen ervaren, dát wordt het referentie-

kader om de werkprocessen op een manier te bekijken die leidt tot toepasbare innovaties.

Wat mijn bedrijf in essentie doet is elementen in een keten samenbrengen met grote diepgang. Die systeemborging is essentieel. Kennisdragers met hoogwaardig vakmanschap zijn nodig, nog extra omdat ons vanwege de demografische ontwikkelingen een forse uitstroom te wachten staat. Deze ontwikkeling kun je doortrekken naar veel meer bedrijfstakken. Wat wij en vele andere bedrijven in Nederland met het oog daarop doen is zorgen voor veel contacten met universiteiten en hogescholen. Stageplaatsen worden geboden. Het is zinvol als medewerkers in het begin van hun carrière, waarin zij snel leren begeleiding te geven bij commerciële opdrachten, om te leren denken vanuit de behoefte van de klant. Vervolgens moet er ook de wil zijn bij de mensen om zich goed te verdiepen in de materie, breed en diep. Dat is belangrijk want als je vroeg op routine wilt draaien ben je kansloos in de huidige wereld waarin je moet blijven leren.”

ECP-EPN biedt overheden en bedrijven, zowel het grootbedrijf als het MKB, een neutraal platform om kennis uit te wisselen, samen te werken en afspraken te maken om ketenoptimalisatie en interoperabiliteit te bevorderen, zowel binnen sectoren als over sectoren heen. Informatie-uitwisseling tussen bedrijven en het optimaliseren van de ketens verhoogt immers de kwaliteit van de dienstverlening en de productiviteit. Om de totstandkoming van ketenoptimalisatie te versnellen brengt ECP-EPN partijen bij elkaar, initieert zij aansprekende projecten, laat zij onderzoek verrichten, geeft het platform publicaties uit en verzorgt zij voorlichting.

INTEROPERABILITEIT

Interoperabiliteit gaat over het digitaliseren van de informatiestromen tussen bedrijven en, met behulp van die digitalisering, beter, gemakkelijker en goedkoper kunnen samenwerken. Ondanks de voordelen en de evidente business-case is interoperabiliteit geen vanzelfsprekendheid en volledige interoperabiliteit een utopie. Deels is dat inherent aan de complexiteit van processen, de verschillen in organisatiestructuur en de specifieke eisen die deze processen stellen aan de ICT. Interoperabiliteit vraagt om afspraken en dus samenwerking van concurrenten. Dat is niet altijd even makkelijk, want leveranciers van IT-systemen en ondernemers hebben er soms baat bij om juist niet interoperabel te zijn en zo klanten, zij het tijdelijk, aan zich te binden. Interoperabiliteit is echter broodnodig om bijvoorbeeld de concurrentiepositie van een keten of branche te versterken, belangrijke diensten te kunnen ontwikkelen of meer maatschappelijke problemen aan te pakken: arbeidsmarkt, mobiliteit, kwaliteit van zorg, duurzaamheid.

ECP-EPN heeft als neutraal platform hierbij een belangrijke rol. Zo agendeert zij specifieke interoperabiliteitsproblemen bij bestuurders en politiek, en benadrukt het platform bij ondernemers en organisaties de kansen en de urgentie van digitale samenwerking. Ook biedt ECP-EPN degenen die werken aan interoperabiliteit de gelegenheid om kennis en ervaringen uit te wisselen (verbinden van partijen). Zo wordt er jaarlijks een seminar met TNO en Novay over interoperabiliteit georganiseerd en vinden er een paar keer per jaar

bijeenkomsten plaats van de Expertgroep eBusiness."

Waar nodig en passend bij de onafhankelijke rol en positie kan ECP-EPN concreet projecten uitvoeren of ondersteunen in de uitvoering om daarmee de concurrentiepositie van het bedrijfsleven en de Nederlandse samenleving als geheel te vergroten. ■

ELEKTRONISCH FACTUREREN

Het digitaliseren van factuurprocessen blijkt complex. Op de schaal van grote ondernemingen zijn details in grote mate van invloed op de business-case voor toeleveranciers en overheid. Het aansluiten en verkrijgen van massa gaat daardoor langzaam maar zeker.

Gezien het belang van het MKB, heeft ECP-EPN zich in 2011 vooral ook gericht op het mogelijk maken van e-Factureren voor de klein-MKB'er. Standaardisatie is daarbij een belangrijk knelpunt:

1. Veel administratieve software kan wel e-facturen verzenden, maar vaak niet naar de pakketten van de zakenpartners van ondernemers.
2. Dienstverleners e-Factureren maken voor de grote factuurstromen afspraken met andere dienstverleners, maar voor het ontwikkelen van koppelingen voor het klein-MKB met maar enkele facturen per jaar, is dan geen business-case.
3. E-Factureren moet bij de ondernemer worden ondersteund door accountants- en administratiekantoren. Dat vergt een ander business-model van deze kantoren (vooral gericht op het handwerk). Bovendien zijn er ook praktische problemen omdat administratieve software nog nauwelijks e-facturen kan verwerken. Daarbij blijken de middelgrote kantoren de grootste moeite te hebben met deze omslag. De grote en de kleine kantoren maken wel grote stappen en investeren in allerlei nieuwe vormen van dienstverlening.

e-factureren

Standaardisatie en het informeren van belanghebbenden over ontwikkelingen (beeldvorming over de onontkoombaarheid, het belang van specifieke standaarden, de snelheid van ontwikkelingen en de nieuwe kansen die het biedt) zijn belangrijke aspecten van het werk van ECP-EPN. Een aantal voorbeelden:

1. Er kwam een 'landkaart' van *best practices* e-Factureren tot stand en er werden relevante ontwikkelingen op het gebied van regelgeving en standaardisatie gedocumenteerd.
2. ECP-EPN faciliteert het Nederlands Multi-Belanghebbenden Forum e-Factureren dat in 2011 werd opgericht, en dat belanghebbenden samenbrengt en een belangrijke rol speelt in de communicatie naar verschillende groepen belanghebbenden.

3. In het Kennisplatform Administratieve Software, gefaciliteerd door ECP-EPN, kunnen softwareleveranciers in gesprek gaan met degenen die van hen verlangen dat zij hun software aanpassen. Daar kunnen zij ook informatie krijgen over zaken als aansluiting op de Digipoort, e-Factureren en standaarden voor uitwisseling, implementatie van eHerkenning, verplichtstelling van SBR en SEPA.
4. Het project Beter Administreren behelst afspraken tussen marktpartijen (softwareleveranciers en intermediairs) en overheid om met diensten en producten werkelijk meerwaarde te bieden aan de ondernemer (waar hij ook voor wil en kan betalen). Dit project geeft ook een belangrijke impuls om serieus na te denken over implementatie van e-Factureren, SBR, eHerkenning (zie ook verderop in dit verslag).

Het Kennisplatform Administratieve Software zal ook in 2012 een belangrijke rol spelen in de communicatie met softwareleveranciers. Rond standaardisatie zal het een belangrijke communicatieve rol spelen waar het SEPA betreft, maar ook de implicaties van de CEN-workshops rond allerlei standaardisatie-aspecten van factureren. In Nederland werkt een aantal aanbieders van factuurediensten samen om, in lijn met deze CEN-workshops, een 4-cornermodel te ontwikkelen voor e-Factureren, waardoor ook het klein-MKB gemakkelijker facturen kan gaan uitwisselen. ■

eHerkenning EHERKENNING VOOR BEDRIJVEN

eHerkenning is de opvolger van DigiD voor Bedrijven, dat begin 2011 is opgehouden te bestaan. Een goed systeem voor authenticatie en autorisatie is van steeds groter belang wanneer bedrijven digitale informatie uitwisselen met de overheid en – steeds vaker – ook retourberichten krijgen van die overheid.

Wat een goed systeem is voor authenticatie en autorisatie is niet alleen een technische vraag, maar ook steeds meer een maatschappelijke. Voorbeelden van die meer maatschappelijke vraagstukken zijn:

1. Voor veel bedrijven is het belangrijk dat ze later kunnen herleiden wie binnen een bedrijf de transactie heeft uitgevoerd en die persoon wil daarbij vaak geen persoonlijke middelen als paspoort, rijbewijs of bankpas gebruiken.

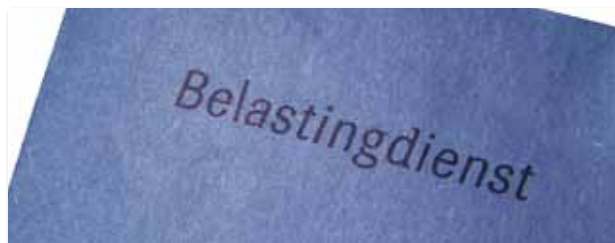
2. Hoe kan in de systematiek voor authenticatie en autorisatie rekening worden gehouden met het groeiend aantal ZZP'ers die zowel burger als ondernemer zijn;
3. Hoe kunnen bij authenticatie en autorisatie beroepsregisters een rol spelen (is de ondertekenaar wel bevoegd en lid van de betreffende beroepsvereniging);
4. Hoe kan de systematiek rekening houding met de sterke groei van intermediaire partijen die namens ondernemers, met de overheid digitale informatie uitwisselen;

Het stelsel voor eHerkenning kan gemakkelijk nieuwe eisen aan authenticatie en autorisatie 'opnemen', wanneer daar behoefte aan is, zonder grote (des)investeringen of lange adoptieperiode (vervangingscyclus van software).

Om op deze maatschappelijke ontwikkelingen en de technische implicaties ervan te kunnen anticiperen heeft de overheid samen met marktpartijen eHerkenning ingericht: het is een *trust framework*. Deelnemende marktpartijen onderwerpen zich aan overheidstoezicht en maken afspraken over de voorwaarden waaronder ze elkaars authenticatie en autorisatiemiddelen vertrouwen, over de rollen binnen zo'n framework en de onderlinge uitwisselbaarheid van gegevens.

Overheid en ondernemers ontwikkelen niet meer voor iedere dienst een aparte authenticatie- of autorisatie-oplossing, maar maken daarvoor gebruik van diensten aangeboden binnen dit *trust framework*.

Bijvoorbeeld: een accountantskantoor geeft nu beveiligingsmiddelen uit aan een ondernemer zodat ze digitaal informatie kunnen uitwisselen en binnen het kantoor alleen bevoegde medewerkers toegang hebben tot die informatie. De ondernemer geeft aan wie binnen zijn bedrijf is gemachtigd om informatie aan te leveren en te bewerken. Dit is *common practice* binnen veel kantoren.

Echter, de ondernemer moet dit nu ook nog regelen bij de Belastingdienst, KvK of banken of binnen de applicaties in zijn eigen bedrijf. Straks kan het accountantskantoor of de ondernemer zijn machtigingsregister en de gebruikte middelen onder het regime van eHerkenning plaatsen. Vervolgens kunnen (voor zover ze natuurlijk willen toetreden

tot eHerkenning) de KvK, banken, Belastingdienst en intermediairs op basis daarvan bepalen of informatie naar een bepaalde medewerker binnen het kantoor gestuurd mag worden en weten zij zeker dat die informatie ook alleen kan worden ingezien door iemand met de juiste bevoegdheden.

eHerkenning is een succesvol voorbeeld van publiek-private samenwerking, maar ook van de uitdagingen die een dergelijk project op kan leveren.

De neutrale platformfunctie van ECP-EPN bleek van belang om met partijen na te denken over een (bestuurlijk) haalbare en toekomstvaste ontwikkeling van eHerkenning.

Zo heeft ECP-EPN op verzoek van het ministerie van EL&I een onderzoek uitgevoerd naar de gebruikerservaringen van ondernemers met authenticatie en autorisatie. Eind december van 2011 verscheen dit onderzoeksrapport getiteld 'De maatschappelijke waarde van een *trust framework* voor authenticatie en autorisatie'.

In de zomer 2011 heeft ECP-EPN bovendien deelgenomen aan de Adviescommissie Authenticatie Autorisatie die een onafhankelijk advies over de ontwikkeling van eHerkenning moest geven. Het onderzoeksrapport en de contacten die daarbij werden gelegd, speelden daarin een rol. In oktober 2011 volgde het definitieve advies van de commissie.

Voor 2012 is ECP-EPN gevraagd om, in nauwe samenwerking met EL&I en het ICTU, een rol te blijven spelen in de communicatie rond eHerkenning naar betrokkenen. Vooral overheden, intermediairs, softwareleveranciers en (koepels van) ondernemers vormen belangrijke doelgroepen. Contact met kennispartners als TNO, Novay en het Forum Standaardisatie spelen een rol bij het organiseren van een aantal rondetafels over eHerkenning. Daarbij komt aan de orde wat de onderwerpen en ontwikkelingen zijn waarop eHerkenning de komende jaren moet anticiperen en mogelijk in moet participeren. ■

IDENTITEITSMANAGEMENT

Het al dan niet betrouwbaar zijn van elektronische identiteiten is niet alleen van belang voor bedrijven, maar ook burgers hebben hier steeds meer met te maken. Een goede elektronische herkenning – is iemand echt degene die hij/zij zegt te zijn – is belangrijk om betrouwbaar zaken te kunnen doen op het internet. ECP-EPN heeft zich tot taak gesteld haar netwerk te informeren over de ontwikkelingen op dit terrein.

Op 16 juni 2011 organiseerde ECP-EPN haar jaarlijkse Identity Management Seminar. Behalve dat hierbij de laatste stand van zaken rondom eHerkenning in ons land aan de orde kwam, kregen de deelnemers ook een overzicht van wat zich in Europa op dit gebied afspeelt. Ook werden de aanwezigen geïnformeerd over ontwikkelingen als thirdparty-login en datakwaliteit met betrekking tot consumentenidentiteiten.

Ook het Platform Identity Management heeft voor 2012 al een aantal bijeenkomsten op de rol staan. ■

OPEN STANDAARDEN & NOIV

Onze overheid stimuleert actief de toepassing van open standaarden

ter bevordering van de interoperabiliteit. Het kost echter nogal eens moeite om partijen ervan te overtuigen dat het beter is hun bedrijfsprocessen op elkaar af te stemmen. Oorzaken zijn dat bedrijven hier immers veelal niet onmiddellijk baat bij hebben, er ook wel samenwerking tussen concurrenten nodig is én het investeringen met zich brengt.

ECP-EPN biedt partijen een platform en geeft voorlichting rondom de implementatie van Open Standaarden en Open Source Software binnen de (semi-)overheid via het (mede-) organiseren van het jaarcongres van Nederland Open in Verbinding (NOiV).

Het voorlopig laatste congres vond in 2011 op 24 maart plaats en werd zeer goed bezocht met ruim 400 deelnemers. Behalve *live* waren veel sessies te volgen via webcast. Momenteel wordt gekeken of ECP-EPN een rol kan spelen bij het voortzetten van het congres in 2012.

Met het Forum Standaardisatie zijn daarnaast afspraken gemaakt over nauwere samenwerking rond Open Standaarden. Concreet zal dit resulteren in vier bijeenkomsten, waarin nieuwe of belangrijke updates van open standaarden onder de aandacht worden gebracht bij stakeholders en technische problemen rond implementatie door technici kunnen worden opgepakt en opgelost. ■

BETER ADMINISTREREN - MINDER LASTEN VOOR DE ONDERNEMER

www.beteradministreren.nl

Overheidstoezicht richtte zich traditioneel vooral op het achteraf controleren of burgers of bedrijven zich aan de regels hielden.

Met de komst van ICT ontstaan ook nieuwe mogelijkheden van toezicht. Kern is dat de overheid daarbij niet *achteraf* controleert, maar met ondernemers afspraken maakt met als doel de betrouwbaarheid te borgen van de digitale informatie die circuleert in een organisatie. Zowel de ondernemer zelf, zijn zakenpartners en klanten, maar ook financieel dienstverleners en de overheid kunnen zo vertrouwen ontleenen aan die digitale gegevens en kunnen bij hun dienstverlening en bij toezicht zich daar op baseren.

Deze omslag van *compliance* (houdt de ondernemer zich aan de regels) naar *accountability* (heeft de ondernemer zijn organisatie zo onder controle dat hij tegenover zichzelf, zakenpartners en overheden verantwoording kan afleggen) heeft er in de fiscale ketens toe geleid dat bij de top-100 grote bedrijven in Nederland nauwelijks meer belasting-ambtenaren te vinden zijn. De administratieve processen zijn er zo ingericht dat zowel management als overheid (digitale) gegevens kunnen vertrouwen. Gevolg is lagere kosten voor zowel onderneming als overheid, maar ook een toename in kwaliteit van bedrijfsvoering én kwaliteit en flexibiliteit van toezicht.

ECP-EPN speelt een rol in deze omslag van *compliance* naar *accountability* met het project Beter Administreren. Het project is in 2011 gestart met als doel dat leveranciers van administratieve software, intermediairs en de Belastingdienst samen afspraken maken om de veiligheid en betrouwbaarheid van digitale data in administraties te verhogen. Er wordt een aantal controleerbare eisen gedefinieerd, waardoor de ondernemer en zijn zakenpartners op die digitale gegevens kunnen vertrouwen, de intermediair er mee kan werken en de Belastingdienst erop kan bouwen bij het organiseren van toezicht, SBR (Standard Business

Reporting), eHerkenning en e-Factureren spelen daarbij een centrale rol, en deelnemende partijen werken daaraan vaak ook mee, maar het wordt hen niet dwingend opgelegd. Hoe een softwareleverancier aan de eisen voldoet is uiteindelijk zijn eigen keuze, zolang aan de eisen van interoperabiliteit maar wordt voldaan.

Het Keurmerk Afrekensystemen en Zeker Online zijn twee concrete voorbeelden van het Project Beter Administreren. ■

KEURMERK AFREKENSYSTEMEN

Een groot deel van de producenten en leveranciers van afrekensystemen in Nederland tekende op maandag 18 april 2011 in Nieuwspoor te Den Haag de intentieverklaring 'Het Betrouwbare Afrekensysteem'. Ook de Directeur-Generaal van de Belastingdienst Peter Veld ondertekende het document. Met deze ondertekening spraken de partijen af om samen te komen tot een Keurmerk en Afleververklaring (verstrekkt bij oplevering van een afrekensysteem) voor afrekensystemen. Hiermee kunnen ondernemers erop vertrouwen dat alle transacties op een juiste wijze worden geregistreerd, er minder kans is op fraude en dat de administratie voldoet aan de eisen van de Belastingdienst. Zowel ondernemers als de Belastingdienst hebben belang bij betrouwbare afrekensystemen: ondernemers lopen aanzienlijk minder financiële en fiscale risico's wanneer de gegevens in de administratie volledig en juist zijn. Ook kost het veel minder tijd om administraties (automatisch) te controleren. Deze ontwikkeling geeft de Belastingdienst ruimte om daar te controleren waar dat het meest gewenst is.

ECP-EPN heeft een belangrijke rol gespeeld bij de totstandkoming van het overleg tussen de leveranciers en producenten van afrekensystemen en de Belastingdienst. Keurmerk en Afleververklaring worden inmiddels ontwikkeld door een werkgroep van experts en van belanghebbenden. Deze werkgroep wordt begeleid en gefaciliteerd door ICT Recht en ECP-EPN. Bij de verdere ontwikkeling van het Keurmerk komen marktpartijen tegemoet aan de eisen en aanbevelingen van de Belastingdienst ten aanzien

**OMSLAG VAN
'COMPLIANCE' NAAR
'ACCOUNTABILITY'
= WIN-WIN VOOR
CONTROLEUR EN
GECONTROLEERDE**

van afrekensystemen, bijvoorbeeld over gegevensuitwisseling, standaarden en bewaartermijnen. Alle partijen hebben bijgedragen aan de normatiek en aan de ontwikkeling van de eisen die aan marktpartijen worden gesteld voor het voeren van het Keurmerk voor hun afrekensystemen en/of voor het verstrekken van de Afleververklaringen bij oplevering van afrekensystemen.

Op de speciaal ontwikkelde website **www.keurmerk-afrekensystemen.nl** is nadere informatie te vinden zowel over de deelnemers als over de intentieverklaring. ■

KEURMERK ZEKER ONLINE

De grootste leveranciers van online administratieve software, de Belastingdienst en EDP-auditors, hebben in 2011 de normatiek ontwikkeld voor het keurmerk Zeker Online. Ondernemers die hun administratie voeren met een product met dit keurmerk, kunnen zeker zijn dat ze veilig en goed hun administratie voeren. Hun intermediair kan met de gegevens werken, de Belastingdienst vertrouwt erop en de rapportages die de software genereert voldoen aan alle eisen.

Administratieve producten zijn nu nog vaak te duur voor de kleine ondernemer en vereisen veel kennis. Door het keurmerk wordt het gemakkelijker met nieuwe, lager geprijsde producten de markt te betreden. De afspraken openen bovendien de markt zodat nieuwe leveranciers van administratieve producten kunnen toetreden (concurrentiedruk en daarmee lagere prijzen) en innovaties (producten in de cloud, nieuwe vormen van dienstverlening) minder tijd nodig hebben om zich te bewijzen.

Begin 2012 zal het keurmerk naar verwachting gereed zijn. Vervolgens wordt met betrokken stakeholders gesproken over verdere uitrol van het keurmerk. Het creëren van bestuurlijk en politiek draagvlak is van belang, communicatie naar ondernemers, intermediairs en softwareleveranciers die niet deelnemen is eveneens van belang. Ook kennisver-

spreiding (hoe kan een softwareleverancier een overstap maken naar betrouwbare online oplossingen die aan de eisen voldoen) staat centraal. **www.zeker-online.nl**

ECP-EPN faciliteert dit complexe proces, waarbij verschillende belangen moeten worden gewogen en organiseert ook in 2012 de input van de verschillende groepen belanghebbenden. Naar verwachting kunnen de eerste keurmerken begin 2012 worden afgegeven. De keurmerkorganisatie staat onder toezicht van een onafhankelijke Raad van Toezicht waarin ook ECP-EPN zitting heeft. Deze moet vanuit het maatschappelijk belang de ontwikkeling van de keurmerken sturen. De stem van de direct belanghebbenden (ondernemers, auditors, softwareleveranciers, intermediairs) wordt gehoord door de instelling van klankbordgroepen die advies geven over de ontwikkeling van de keurmerken en die gesprekspartner zijn van de Raad van Toezicht. ■

OMI² PLATFORM VOOR MOBILE PROFESSIONALS (OMI²)

Dit platform, opgericht in 2006 en sindsdien gehuisvest bij ECP-EPN, maakt zich sterk voor de verspreiding van mobiele internettoepassingen. Mobiel internet speelt een steeds grotere rol in de communicatiestrategie van allerlei organisaties. Groot voordeel ervan is dat het bij uitstek het medium is om individuele burgers te bereiken, waar ze zich ook bevinden en onafhankelijk of de communicatie via sms/mms/e-mail, het mobiele web of via applicaties verloopt.

Ook in 2011 vond weer een aantal bijeenkomsten van deelnemers in het platform plaats. Zo kwamen in juni experts bijeen in Amsterdam, ondermeer om te praten over de ontwikkeling van de verkoop van smartphones, tablets en mobiele abonnementen, over 'mobiel als social device' en 'mobile micropayments'. Uiteraard was er ook aandacht voor de laatste trends en ontwikkelingen in het mobiele netwerk. Een interessante observatie was dat de groei van mobiel internet groter zou zijn als er meer relevante content was voor vrouwen en 50-plussers. Sinds maart 2011 oversteeg de vraag naar smartphones die van 'gewone' mobiele telefoons en tablets bleken de snelst omarmde mobiele apparaten tot dusverre.

Op 25 oktober konden de deelnemers kennisnemen van de activiteiten van MTV Mobile met name voor jongeren, die in

Mobiel betalen, een pilot bij een grootgrutter.

september de populaire 'AppVantages' lanceerde, en werden zij bijgepraat over de wereldwijde studie Mobile Life (www.discovermobilelife.com); zo ook over de lancering van gedetailleerde mobiele gebruiksmetingen die TNS NIPO in het najaar van 2011 heeft gedaan op alle mobiele OS (Mobile 360). Andere zaken die op het programma stonden waren recente successen met mobiel adverteren, de strategie van de Rabobank met m-Betalen en mobiele toepassingen waaraan een innoverend businessmodel ten grondslag ligt. ■

COLLEGE VAN BELANGHEBBENDEN TTP-NL

Het College van Belanghebbenden TTP.NL beheert het zogenaamde Trusted Third Party.NL-schema. De activiteiten van dit College zijn gericht op toezicht en vertrouwen in elektronische handtekeningen/authenticatie. Behalve dat de overheid hierdoor een taak minder heeft, betekent dit voor hen (i.c. de OPTA) ook dat de toezichtskosten zijn geminimaliseerd.

Begin dit jaar is een rapport opgeleverd waarbij een koppeling gelegd wordt tussen eHerkenning voor bedrijven en TTP.NL. Het rapport is door het programmabureau eHerkenning voor Bedrijven beoordeeld en dit bureau kijkt welke verbeterpunten uit het rapport zij op zullen nemen in het eHerkenning Afsprakenstelsel.

Tijdens de jaarvergadering van het College in mei 2011 heeft een voorzitterswisseling plaatsgevonden: Jan Sauer werd opgevolgd door René van den Assem (Verdonck Klooster & Associates).

De certificaten crisis rondom Diginotar heeft in september 2011 tot spoedoverleg geleid in het College. Resultaat van het overleg was dat het College de mogelijkheid bekijkt om het TTP.NL –schema te verbreden, zodat ook de certificaten die nu onder vuur liggen onder toezicht van de OPTA komen. Ook bekijkt het College hoe het huidige toezicht kan worden verbeterd; het heeft hiervoor een aparte werkgroep opgezet. Het College heeft over dit onderwerp ook advies uitgebracht aan de Cyber Security Raad. ■

TASK FORCE IPV6

De huidige IP-adressen zijn gebaseerd op Internet Protocol versie 4. Dit protocol kan ongeveer vier miljard adressen aan. De wereldwijde organisatie die deze adressen uitdeelt heeft in februari 2011 gecommuniceerd dat deze adressen op zeer korte termijn op zijn. De oplossing is de omschakeling naar IPv6, een verbeterd Internet Protocol dat al enige tijd beschikbaar is. Dit protocol beschikt over nagenoeg ongelimiteerde aantallen adressen (2 tot de macht 128). IPv6 is ingebouwd in de meeste moderne computers en software, maar wordt nog niet veel gebruikt omdat tot nu toe de meeste Internet Service Providers geen IPv6 ondersteunen. Maar IPv6 is de enige manier waarop het internet kan blijven groeien nu de IPv4-adressen niet meer toereikend zijn.

Woensdag 8 juni 2011 stond wereldwijd in het teken van IPv6. Die dag leverden grote internetwebsites zoals Facebook, Youtube, Yahoo! en Google hun diensten 24 uur lang zowel via IPv4 als IPv6. Doel van de dag was om IPv6 te promoten bij Internet service providers, hardware-fabrikanten, operating systems en internetbedrijven. Bovendien werd de test van overschakeling van IPv4 naar IPv6 gedaan om de koudwatervrees bij website-eigenaren weg te nemen en te laten zien dat IPv6 werkt. Ook kon de test mogelijke problemen bij gebruikers aan het licht brengen en deze dan meteen ook oplossen. Internet serviceproviders, hardwarefabrikanten en internetbedrijven hebben de hele dag gemonitord welke problemen er ontstonden. Daarnaast werd er in Amsterdam op het Science Park (in samenwerking met RIPE NCC) 24 uur lang gemonitord. De meeste eindgebruikers bleken geen problemen of hinder te hebben ondervonden van deze IPv6-dag.

De IPv6 Task Force, die ondergebracht is bij ECP-EPN, droeg bij aan dit initiatief van de Internet Society (ISOC).

De voorzitter van de Nederlandse IPv6 Task Force, Erik Huizer, was verheugd met het initiatief omdat de urgentie van IPv6 steeds groter wordt. Alhoewel de bekendheid rondom IPv6 stijgt, blijft de daadwerkelijke implementatie nog achter.

De Task Force raadt organisaties aan zo snel mogelijk een impactanalyse en stappenplan te maken om IPv6 op korte termijn te kunnen invoeren.

Tijdens het jaarcongres ECP-EPN op 17 november werden de IPv6 awards voor de derde en laatste keer uitgereikt. Deze werden aan de beste Nederlandse implementaties op het gebied van IPv6 uitgereikt. Bij het selecteren van de winnaars heeft de jury gelet op motivatie, relevantie, toewijding, implementatie en impact. SIDN, SURFnet, Stratix, Stichting NLnet, KPN en TNO stelden de prijzen beschikbaar. ■

De winnaars van de IPv6 Awards 2011, vlnr.: Eric van Uden (AVM), Dreas van Donselaar (Stichting Mailserver Whitelist), Maarten Botterman (spreker tijdens de prijsuitreiking), Sander Steffann en Erik Huizer (voorzitter Task Force IPv6).

WEBRICHTLIJNEN

In 2006 stelde het Kabinet de Webrichtlijnen vast als officiële kwaliteitsstandaard voor overheidswebsites. Deze webrichtlijnen, die gebaseerd zijn op internationale standaarden, leveren betere en duurzaam toegankelijke websites op waarvan de interoperabiliteit gewaarborgd is.

In 2010 is de Universiteit Twente op verzoek van ECP-EPN begonnen met een onderzoek naar het mogelijke rende-

ment van de implementatie van webrichtlijnen voor het bedrijfsleven. Zij onderzochten dit door middel van een aantal businesscases. Het onderzoek is in 2011 afgerond. Opvallend is dat de onderzochte bedrijven nauwelijks zaken meten als aantallen bezoekers van hun site, waar die bezoekers vandaan komen, hoe lang bezoekers op de site blijven, waar ze afhaken, etc. Daardoor is het minder goed mogelijk om iets over het rendement van de implementatie van webrichtlijnen te zeggen. Dit is uiteraard ook een interessant gegeven omdat bedrijven, door weinig zaken te meten, kansen laten liggen. De cijfers en informatie die uit het onderzoek naar voren komen, geven een goed beeld waarom bedrijven de webrichtlijnen wel of niet zouden moeten implementeren. ■

UN/CEFACT

Dit orgaan van de Verenigde Naties, het United Nations Center for Trade Facilitation and Electronic

Business, streeft ernaar de internationale handel te vereenvoudigen en elektronisch zakendoen te bevorderen. De standaarden die UN/CEFACT hanteert en stimuleert worden gebruikt in logistieke ketens en administratieve processen over de hele wereld.

ECP-EPN vertegenwoordigt ons land in dit gremium namens de Nederlandse overheid (het ministerie van EL&I). Uit dien hoofde zorgt ECP-EPN voor afstemming met de overheid en marktpartijen en coördineert zij de Nederlandse inbreng van partijen in gerelateerde werkgroepen en koppelt de resultaten vervolgens naar hen terug. Dit gebeurt in expertgroepen, zoals het Multi-belanghebbenden Platform e-Facturieren en de Juridische Expertgroep, waarin overheid en bedrijfsleven actief participeren. Deze delen ervaringen en kennis op het gebied van interoperabiliteit uit verschillende sectoren met elkaar.

UN/CEFACT is niet het enige podium waar ontwikkelingen van standaardisatie plaatsvinden. Dit gebeurt o.a. ook binnen ISO, CEN (European Committee for Standardisation), en diverse andere regionale en nationale gremia. Voor

Nederland is het belangrijk dat de diverse organisaties bij elkaar betrokken zijn en hun activiteiten stroomlijnen om diversiteit in visies en oplossingen te voorkomen. ■

**BEDRIJVEN METEN
NAUWELIJKS
AANTALLEN
BEZOEKERS VAN
HUN SITE**

AAN HET WOORD

Robbert Dijkgraaf | President KNAW

VRAAGSTURING ONDERZOEK KENT GRENZEN

Foto Henk Thomas

Het wetenschappelijk systeem mag niet lijden onder vraagsturing bij innovatief onderzoek, zegt Robbert Dijkgraaf, President van de Koninklijke Nederlandse Akademie van Wetenschappen.

“Het niveau van de Nederlandse wetenschap is hoog. Een paar feiten. In termen van het totaal aantal citaties behoort ons land tot de Top-10 wereldwijd. Vorig jaar zijn we weliswaar door China ingehaald en van de achtste naar negende plaats gezakt, maar het aandeel in het totaal in de wereld is wel toegenomen. En als je kijkt naar de impact van onderzoek en de productiviteit per onderzoeker staat Nederland zelfs respectievelijk op de vierde en tweede plaats. In het omzetten van wetenschappelijke kracht in innovatiekracht is Nederland minder goed. We zitten niet in de Top-3 van de wereld als het gaat om start-ups, of nieuwe industrieën, denk aan de nanotechnologie of de biotechnologie.

Omdat investeringen achterblijven stijgen we niet in de *rankings*. De private middelen voor onderzoek zijn hier bijna een factor twee minder dan de Europese doelstelling en zelfs een factor drie vergeleken met Zweden. Ook de publieke middelen zijn helaas niet royaal.”

“Het is goed dat de politiek de wetenschap attent maakt op het economisch en maatschappelijk belang van onderzoek. Het topsectorenbeleid levert een extra impuls, maar geef daarbinnen wel plaats aan topwetenschappers. Terecht legt de politiek nadruk op innovatie. Verschillende rapporten

laten zien dat landen om ons heen daar toch beter in zijn en dat we hierin tekortschieten. Maar als je die nadruk wilt leggen, geef de wetenschappers dan ook de ruimte om het pad naar de oplossing te kiezen dat zij het juiste achten. Antwoorden op complexe vraagstukken hebben vaak een langere aanloop nodig dan je denkt. Het duurde decennia voordat ICT breed toepasbaar was en opleverde wat ervan werd verwacht. Ook doorbraken in het medisch domein zijn pas ontstaan toen inzicht ontstond in wat zich afspeelde op het moleculaire niveau van het leven. Ga zeker als overheid onderzoekers niet in een bepaalde richting dwingen, beperk je tot strategische elementen. We hebben een lange en goede traditie dat er een autonomie is van onderzoeksorganisaties en de overheid afstand houdt tot het wetenschappelijk proces. Zelfs de minister van OCW bepaalt niet welke wetenschappelijke projecten in Nederland moeten worden uitgevoerd. De kennis is er gewoon niet voor bij de overheid, die zit bij de wetenschap zelf.

Ook lijkt de politiek van mening dat we innovaties kunnen realiseren zonder overheids gelden voor de financiering van het onderzoek dat daar op is gericht. Men wijst dan op het succesvolle Silicon Valley maar dat is de grote uitzondering op de regel. Overal in de wereld lopen publieke geldstromen richting privaat onderzoek om innovatie te stimuleren. Daarbij nadruk leggen op vraagsturing is prima maar voorkomen moet worden dat het goed functionerend wetenschappelijk systeem in Nederland eronder lijdt.

TOEKOMST- PERSPECTIEVEN

4

Onze westerse samenleving staat voor grote vraagstukken. Deze hebben gemeen dat forse veranderingen in denken en doen nodig zijn om ze op te lossen en ingrijpende economische, maatschappelijke en technologische keuzes. ICT zal daarbij een sleutelrol vervullen.

De economische en financiële ontwikkelingen in de wereld leiden tot verschuivingen in machtsposities. Opkomende landen met name in de Zuidoost-Aziatische regio bedreigen de concurrentiepositie van de Verenigde Staten en Europa, die onder andere te kampen hebben met uit de hand gelopen overheidsfinanciën, toenemende maatschappelijke kosten van welvaartsziekten, vergrijzing en dus grotere vraag naar zorg van een zich snel ontwikkelende medische wetenschap met nieuwe en daardoor dure medicijnen, etc.

Het behoud van onze levensstandaard is uitsluitend op een duurzame manier te realiseren.

Het vereist een slimmere vorm van werken en wonen, van gebruik van grondstoffen en energie, van vervoer; alleen dan kunnen wij onze welvaart handhaven en tegelijk helpen ernstige klimaatproblemen te voorkomen.

STRATEGISCHE DOSSIERS

In 2011 heeft ECP-EPN een aantal strategische dossiers geagendeerd:

Ten eerste *'ICT en productiviteit'*, het ondersteunen van een scherpere analyse van de invloed van ICT op de productiviteit in Nederland en het aanjagen van concepten die productiviteit vormgeven, zoals flexibel werken. Flexibel werken wordt beschouwd als een van de manieren om op korte en middellange termijn de productiviteit te verhogen. In samenwerking met Natuur en Milieu is in 2011 een eerste verkenning opgezet naar de macro-effecten van flexibel werken. Het onderzoek werd uitgevoerd door PwC. Hier kwam onder meer uit dat als in 2015 20% van de beroepsbevolking een dag per week thuis zou werken, dit de Nederlandse samenleving jaarlijks bijna twee miljard euro aan baten zou opleveren. Bij twee dagen per week thuiswerken loopt dit op tot bijna drie miljard en een structurele stijging van het BNP met 1%. Op dit moment bestaat 10% van de beroepsbevolking uit 'nieuwe werkers'. Het rapport is te downloaden op www.ecp-epn.nl.

Een vervolgtraject is het vergroten van draagvlak bij de politiek voor het op nationaal niveau bevorderen van flexibel werken.

Ten tweede, *'ICT en acceptatie'* het in kaart brengen van succes- en faalfactoren bij grote (publieke) ICT-trajecten en het debat erover entameren. Hiervoor biedt ECP-EPN alle betrokkenen bij het EPD in besloten kring (onder andere zorgverzekeraars, ziekenhuizen, politiek etc.) de mogelijkheid om in 2012 met elkaar in discussie te gaan aan de hand van een goed gedocumenteerd feitendossier. Doel is te komen tot een duidelijke analyse van proces, draagvlak en communicatie, en daar leer uit te trekken.

Ten derde, het verder ontwikkelen van de relatie met de Europese Commissie op het gebied van de *Digitale Agenda* en het organiseren van de input op de *Digitale Agenda.nl*. ■

Eurocommissaris Neelie Kroes verantwoordelijk voor de Europese Digitale Agenda

DE DIGITALE AGENDA'S EU & NL

ECP-EPN heeft in 2011 door een aantal workshops met haar achterban bijgedragen aan de Nederlandse inbreng bij de totstandkoming van de Digitale Agenda vanuit de EU en later ook bij de opstelling van de Digitale Agenda.nl. De Nederlandse digitale agenda is mede gebaseerd op de Europese. Eind 2011 is een implementatieagenda verschenen die aangeeft hoe de in deze agenda aangekondigde beleidslijnen worden uitgewerkt. Beide agenda's zijn in 2012 in een fase van implementatie. Een deel van de onderwerpen in het Nederlandse beleid heeft een grote Europese component bijvoorbeeld wat betreft relevante regelgeving.

Het Nederlandse beleid richt zich op hoofdlijnen op ondernemersondersteuning, infrastructuur, veiligheid en kennisontwikkeling. Deze hoofdstukken en de achterliggende deelonderwerpen tonen een sterke relatie met het Europese beleid. Er zijn parallellen in de keuzes van onderwerpen en ook gaat er een relevante werking uit van de Europese voortgang op de ontwikkeling van de onderwerpen in Nederland. Voorbeelden daarvan zijn de ontwikkeling van een Europese digitale markt met een eenduidig auteursrechtenkader, of normen voor elektronische facturen, of cloud-ontwikkelingen.

De achterliggende doelstellingen van beide digitale agenda's overlappen met de missie van ECP-EPN als platform voor overheid, bedrijfsleven, intermediaire organisaties, kennisinstellingen en de politiek. ECP-EPN heeft daardoor veel kennis, kunde en een relevant netwerk om samen met haar participanten de nodige meningen en kennis te vergaren die een evenwichtige operationalisering van deze agenda in Nederland mogelijk maken. ECP-EPN kan vanuit een neutrale positie mede invulling geven aan de maatschappelijke doorvertaling van de Europese agenda in Nederland,

waarbij door de platformfunctie inbreng kan worden geleverd aan het verantwoordelijke departement (EL&I) en/of de Europese Commissie.

In 2012 wil ECP-EPN de informatieoverdracht naar bedrijven, intermediairs en andere relevante partijen over de digitale agenda in Europees perspectief organiseren. Concreet betekent dit dat ECP-EPN jaarlijks, in samenwerking met EL&I en de Europese Commissie een update zal geven van de voortgang van de implementatie van de digitale agenda voor wat betreft 'Europese' onderwerpen, in lijn met de bestaande Going Local-sessies van de Commissie. Ook zullen expertsessies op thema worden georganiseerd. ■

INTERNATIONALE CONCURRENTIEPOSITIE NEDERLAND

Eind september 2011 werd bekend dat Nederland van een vijfde naar een tiende plaats is gezakt op de *IT Industry Competitiveness Index 2011*. Deze wereldranglijst wordt jaarlijks opgesteld door de Economist Intelligence Unit (EIU), in samenwerking met de Business Software Alliance (BSA). Daarbij kijkt men onder meer naar indicatoren als het algemene zakelijke klimaat, het aanbod van geschoold personeel in een land, hoe onderzoek en ontwikkeling er voor staan, en de steun die de overheid biedt. In dit alles zou de Verenigde Staten nog altijd het hoogste scoren, voor Finland, Singapore, Zweden en het Verenigd Koninkrijk. Dat Nederland lager scoort dan voorheen komt onder meer door mindere scores op IT-infrastructuur, onderzoek, en overheidssteun, aldus de samenstellers. Eens te meer maakt dit het grote belang duidelijk van een snelle, krachtdadige uitvoering van de Digitale Agenda.nl in de komende jaren. ■

PLATFORM OPEN DATA

De economische waarde van het hergebruik van overheidsdata wordt in verschillende studies hoog ingeschat; zo schat MEPSIR (2006) de markt voor overheidsinformatie in de EU op 27 miljard euro. Het Deense www.hutsetsweb.dk is hier een mooi voorbeeld van. Het bedrijfje achter de website heeft een winstgevende webapplicatie gemaakt, die de energie-efficiëntie van een huis kan berekenen en vervolgens advies geeft ter verbetering ervan. De applicatie gebruikt daarvoor informatie over overheidssubsidies en gegevens uit het kadaster en handelsregisters. Dergelijke berichten vormden voldoende aanleiding voor

het kabinet om ondernemerschap te gaan stimuleren door zoveel mogelijk van de eigen data via open standaarden beschikbaar te stellen voor doorontwikkeling door bedrijven.

In het najaar van 2011 heeft ECP-EPN het Platform Open Data opgericht met als doel een bijdrage te leveren aan het verwezenlijken van de mogelijkheden die hergebruik van overheidsdata biedt. Het platform staat open voor alle ondernemers die toekomst zien in open data en/of een idee hebben hoe drempels voor hergebruik te verlagen zijn. Hiertoe worden relevante partijen en informatie bijeengebracht, om vervolgens overheden en bedrijfsleven te kunnen informeren en hen over de streep te trekken databases te openen, dan wel er toepassingen mee te bouwen. Zo is het bijvoorbeeld nodig te weten welke datasets in potentie interessant zijn voor het bedrijfsleven. Ook moet bekend zijn hoe de data op een zodanige wijze toegankelijk gemaakt kunnen worden, dat de ondernemer er een solide verdienmodel op kan bouwen. Tenslotte lijkt het economische ontwikkelingspotentieel momenteel vooral gebaseerd te zijn op 'educated guesses'.

Het Platform gaat in 2012 goede praktijkvoorbeelden inventariseren om ondernemers inzicht te geven in nieuwe verdienmodellen van bedrijven die solide businesscases hebben gebouwd op basis van overheidsdata. ■

**INTERNET GOVERNANCE
FORUM EN NL IGF**

Sinds 2011 werken het

ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, SIDN en ECP-EPN binnen het NL IGF samen om het belang van het mondiale Internet Governance Forum in Nederland breed te adresseren.

Dit doen zij enerzijds om de uitkomsten van dit internationale forum een goede inbedding te geven in het nationale beleid en anderzijds om de Nederlandse stem in interna-

tionaal kader te laten horen en belangrijke Nederlandse thema's in te brengen in het IGF. Een goede verbondenheid van het nationale debat en mondiale ontwikkelingen is immers van belang.

Om de Nederlandse inbreng goed te organiseren en optimaal te kunnen profiteren van de uitkomsten van dit mondiale forum stimuleert het NL IGF het bedrijfsleven, de wetenschap, overheid, politici, non-profitorganisaties en andere belanghebbenden hun inzichten te delen over verschillende internetthema's. Daarnaast zet NL IGF zich in voor de samenstelling van een sterke Nederlandse multistakeholder-delegatie naar het IGF. Een Nederlandse inbreng in deze mondiale discussie over de toekomst van internet mag immers niet ontbreken.

Het NL IGF vroeg in 2011 aandacht voor het mondiale IGF via diverse bijeenkomsten en open consultaties over thema's die zowel op de Digitale Agenda.nl staan als op de IGF agenda, maar ook via een speciaal ontwikkelde website (www.nlifg.nl) en Twitter (#NLIGF).

Op 25 mei 2011 vond in dit kader een publiek debat over cyber security plaats, met onder andere voormalig commandant der strijdkrachten Dick Berlijn. De discussie had als leidraad: "Niemand is de baas op internet, maar er moeten wel regels nageleefd en individuele rechten beschermd worden. Hoe kunnen we zorgen voor een veilig internet?"

Op 25 mei jongstleden stonden twee modellen lijnrecht tegenover elkaar in het publieke debat.

Arie van Bellen stelt het panel van 25 mei 2011 voor: Vlnr: Coskun Çörüz (niet afgebeeld), 2^e Kamerlid CDA; Margreth Verhulst, Public & Regulatory Affairs XS4all; Jan-Jaap Oerlemans, promovendus bij eLaw@Leiden, Centrum voor Recht in de Informatiemaatschappij, Univ. Leiden en jur. adviseur Fox-IT; Dick Berlijn, Senior Board Advisor Deloitte Nederland; Ton van Gessel, Chief Security Advisor Microsoft; Aart Jochem, teamleider Govcert.

Ter voorbereiding op, maar ook als ‘opwarmer voor’ het mondiale Forum van later dat jaar in Nairobi, vond in juni het *NL IGF event* plaats met hetzelfde thema als het internationale IGF: internet als katalysator voor verandering. Het gaat immers niet meer alleen om de toekomst van het internet, maar de kracht ervan, denk aan ‘people power’, ICT & entrepreneurship en innovatie. Zo’n honderd bezoekers waaronder nationale politici Martijn van Dam (PvdA), Mariko Peters (GroenLinks) en Europese parlementariërs (Marietje Schaake (D66)) en Judith Sargentini (GroenLinks)) debatteerden mee over ontwikkelingen en verschillende internetvraagstukken, zoals de toekomst van internet, privacy, veiligheid, vrijheid van meningsuiting, ondernemerschap, invloed van sociale media en mobiel internet.

Een onderwerp van discussie tijdens het NL IGF.

Student IGF

Het NL IGF werd voorafgegaan door een jongerendebat: het Student IGF. Veertig studenten gingen met politici (waaronder Tweede Kamerlid Jhim van Bemmelen) en industrie in gesprek over onderwerpen als: privacy, veiligheid, vrijheid van meningsuiting, netneutraliteit, downloaden, ondernemerschap, sociale media en mobiel internet. Ook tijdens

Presentator Leon Verdonschot met winnares Karlijn Marchildon

het mondiale IGF wordt steeds meer nadruk gelegd op het belang van de ‘stem’ van jongeren. Beslissingen over de toekomst van internet worden meestal gemaakt door een generatie die aangeduid kan worden als de ‘internet immigrants’, zij zijn immers pas in aanraking gekomen met het medium toen ze al lang en breed volwassen waren. Tijdens het Student Event won Karlijn Marchildon een ticket naar het Internet Governance Forum, zij mocht jong Nederland vertegenwoordigen op het IGF in Nairobi, Kenia in september 2011. Karlijn won de prijs omdat zij door het publiek werd aangewezen als beste debater.

Het internet Governance Forum

Het mondiale IGF draagt bij aan een veilig, democratisch

en stabiel internet door internationale kennisuitwisseling en samenwerking te stimuleren en te faciliteren. Het IGF is in 2005 tijdens de World Summit on Information Society (WSIS) in het leven geroepen en valt onder de verantwoordelijkheid van de Secretaris Generaal van de Verenigde Naties (zie ook www.intgovforum.org). Het IGF is een jaarlijkse conferentie. Dit jaar vond het Forum plaats van 27 tot en met 30 september in Nairobi, Kenia.

De bijeenkomst, met ruim tweeduizend deelnemers, was voor Nederland een groot succes. Niet eerder reisde zo’n gevarieerde en enthousiaste groep Nederlandse deelnemers, met veel nieuwe gezichten, af naar het IGF. Vertegenwoordigers uit overheid, bedrijfsleven en intermediaire organisaties namen deel aan de Nederlandse delegatie. Hen wachtte een vol maar inspirerend programma, waaraan ook vanuit Nederland actief was bijgedragen. Zo organiseerden wij in samenwerking met Nominet UK een workshop waarin parlementariërs vanuit de hele wereld de kans kregen hun vragen omtrent ICT-issues te stellen aan experts en leverde ECP-EPN een bijdrage aan de workshop *Protecting the most vulnerable users in society: The roles of different actors in helping the new user survive in an online world*. Ook organiseerde Hivos, samen met het European University Institute en Global Partners & Associates een workshop onder de titel *Exporting the Internet: Human Rights and Technology*.

Daarnaast waren de Nederlandse deelnemers voor een gezamenlijk diner te gast bij Nederlands Ambassadeur Reintjes, waar zij hun ervaringen tot dan toe bespraken. Tevens stonden twee werkbezoeken gepland aan ICT-projecten in

Nairobi: aan de iHub, een innovatie verzamelpunt voor de technologie gemeenschap in de omgeving van Nairobi, waar presentaties werden gegeven door onder andere Map Kibera, een project dat een van Afrika's grootste sloppenwijken (in Nairobi) in kaart heeft gebracht, wat een gratis digitale kaart opleverde en een bezoek aan het regiokantoor van Hivos.

Ook in 2012 zal ECP-EPN het belang van internationale samenwerking op het terrein van internet governance actief uitdragen. In 2012 worden wederom open consultaties van het NL IGF georganiseerd ondermeer bedoeld om duidelijk te maken wat Nederland mondiaal kan en wil bijdragen aan het Internet Governance Forum. Volg alle activiteiten en het nieuws ter voorbereiding op het IGF dat in 2012 in Azerbeidzjan plaatsvindt via de website: www.nligf.nl. ■

JAARBOEK 2011 ICT EN SAMENLEVING

Op maandag 21 juni 2011 werd in Nieuwspoort in Den Haag het Jaarboek ICT en Samenleving 'De transparante samenleving' gepresenteerd. Het boek bevat bijdragen van tweeëntwintig Belgische en Nederlandse deskundigen op het gebied van ICT en privacy. Europarlementariër Sophie in 't Veld nam het eerste exemplaar in ontvangst uit handen van Tini Hooymans, lid Raad van Bestuur TNO.

Onderwerp dit jaar was 'burgers en privacy'. Omwille van de vele vragen die er in die periode aan de media waren gesteld over privacy, werd rond de presentatie een debat georganiseerd waaraan de auteurs van 'De transparante samenleving' en een zaal vol andere deskundigen en belangstellenden deelnamen. De bijeenkomst vond plaats in het kader van iPoort, een initiatief dat maatschappelijke vraagstukken dichterbij politiek en journalistiek wil brengen.

Vlnr: Valerie Frissen, Jaap-Henk Hoepman, Bart Schermer en Arie van Bellen beantwoorden vragen uit de zaal.

Wanneer burgers zich bewegen in de openbare ruimte, worden hun bewegingen en gedragingen veelal onge-

Europarlementariër Sophie in 't Veld (l) neemt het eerste exemplaar van het jaarboek in ontvangst van Tini Hooymans (lid RvB TNO)

merkt geregistreerd, gesurveilleerd en geïnterpreteerd, door intelligente camerasystemen, sensoren, rfid-chips in toegangspassen of door gps in mobiele telefoons. Gedrag van mensen stolt steeds vaker in databases die voor allerlei doeleinden worden ingezet. En de manier waarop privacygegevens worden bewaard, gekoppeld, bewerkt en geïnterpreteerd, wordt ook steeds geavanceerder dankzij 'het internet der dingen'.

Als gewone gebruikers in de informatiesamenleving dragen we ook tamelijk onbekommerd bij aan die toenemende transparantie, door ons intensieve gebruik van vooral sociale media. Wij delen alles wat we doen, denken en voelen met anderen in de semi-intieme publieke ruimte van het internet. Mensen hebben in principe ook weinig bezwaren tegen het delen van informatie, omdat dat cruciaal is voor de sociale verbanden waarin zij leven: vitale sociale verbanden drijven op vertrouwen en openheid en niet op afscherming en begrenzing. Waar mensen wel bezwaren tegen hebben is het verlies van autonomie en regie over hun privacy-informatie. Daar ontstaat frictie. Want de regie over al die gegevens in de digitale ruimte komt steeds meer buiten henzelf te liggen. Dat vertaalt zich in een groeiend maatschappelijk onbehagen en soms verzet tegen deze ontwikkelingen.

In het jaarboek worden het begrip privacy, de relevante praktijken en toepassingsgebieden aan een nader onderzoek onderworpen door de deskundigen. De beschouwingen vangen aan met een verkenning en herijking van het begrip privacy. Vervolgens worden de maatschappelijke praktijken rond privacy in een aantal hoofdstukken in beeld

gebracht. Het slotdeel bevat vernieuwende en toekomstbestendige benaderingen van de plaats van privacy in de samenleving en in het leven van de burgers.

Het Jaarboek ICT en Samenleving wordt uitgegeven door Media Update Vakpublicaties, in samenwerking met kennisorganisatie TNO, met ECP-EPN, Digivaardig & Digibewust en verschillende ICT-bedrijven waaronder Microsoft, IBM, UPC en KPN. ■

ECP-EPN EN 'HET NIEUWE WERKEN'

Arbeidsrelaties veranderen in hoog tempo. De traditionele baan van 'nine-to-five' is niet langer de norm: flexibel werken in tijd en plaats is in opkomst. Er wordt meer projectmatig samengewerkt in wisselende verbanden, ook met (eerdere) concurrenten. Ook internationale ontwikkelingen vragen om flexibele, wendbare organisaties die de innovatiekracht en creativiteit van hun mensen optimaal benutten. ECP-EPN verricht verschillende activiteiten op het vlak van veranderingen in de wijze waarop arbeid is georganiseerd.

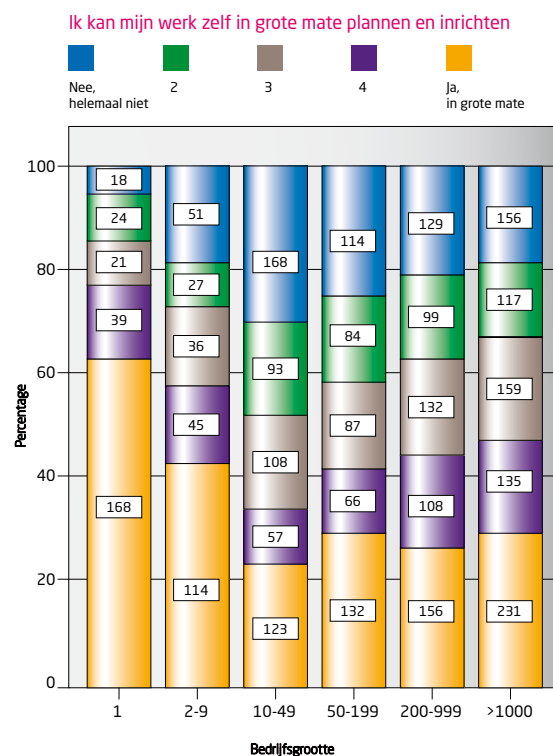
Onder andere was het platform 'supplier' van *De Week van het Nieuwe Werken*, een initiatief van Natuur en Milieu, die van 7 tot 12 november jl. werd gehouden. In samenwerking met deze organisatie werd onder meer een onderzoek opgezet naar de macro-economische effecten van 'het nieuwe werken'.

Op 20 juni jl. had in Des Indes een debat plaats met Lodewijk de Waal (oud FNV-voorzitter en voorzitter Platform Slim werken, slim reizen) over de mogelijkheden de arbeidsorganisatie anders in te richten om onder meer productiviteitsgroei te realiseren. Verschillende studies geven aan (o.a. bij Microsoft, Vodafone, Rabobank) dat dit mogelijk is, wat leidt tot versterking van de economie.

Verder ondersteunt ECP-EPN als lid van de Programmaraad de Nationale Denktank. In dit jaarlijkse project stellen een twintigtal talentvolle jonge academici aanbevelingen op gericht op het oplossen van een maatschappelijk vraagstuk. Zij worden daarin bijgestaan door een consultancy-team en de inbreng van deskundigen uit het themagebied, onder andere van ECP-EPN. Dit jaar is het thema van de Denktank 'Het werken van de toekomst'.

Ook ondersteunt ECP-EPN de Nationale Nieuwe Werken Barometer van de Rotterdam School of Management (RSM) en Novay. Dit betreft een regelmatige wetenschappelijke studie onder ruim honderd organisaties die feitelijke informatie vergaart over nieuwe arbeidsvormen.

Tijdens het Jaarcongres van ECP-EPN op 17 november stond in de track De Toekomst onder meer nieuwe werkvormen en arbeidsrelaties centraal en werd de jaarlijkse enquête van ECP-EPN, uitgevoerd door onderzoeksbureau CentERdata in Tilburg, naar flexibel werken gepresenteerd. Hieruit kwam onder meer naar voren dat drempels voor flexibel werken, het zelf kunnen plannen van werk en het kiezen van de werkplek, vooral aanwezig zijn binnen bedrijven met tien tot vijftig werknemers en het minst bij kleine bedrijven tot tien medewerkers (zie grafiek). Het volledige rapport is te downloaden op www.ecp-epn.nl. ■

CLOUD COMPUTING

Cloud computing is een model dat het mogelijk maakt om door middel van een computernetwerk gedeelde configureerbare computermiddelen (zoals netwerken, servers, opslag, applicaties en diensten) op aanvraag beschikbaar te stellen op een snelle, gemakkelijke en alomtegenwoordige manier met minimale beheermoeite of interactie van een service provider.

De term *cloud* vloeit voort uit het feit dat de verzonden data niet meer over een vastgelegde lijn ging, en men niet meer wist welke weg ze volgden om aan hun eindpunt te komen. Sindsdien stelde men het netwerk voor als een wolk om aan te duiden dat men niet met zekerheid kon zeggen welke route binnen de wolk werd gevolgd. In cloud computing gaat het niet meer over verbindingswegen maar over infrastructuur.

In de traditionele zin van *cloud computing* werkt men publiek of extern. De software en data staan dan volledig op de servers van de externe dienstverlener. Met private of interne *cloud* werkt men met een geïmuleerde wolk op een privaat netwerk. Met deze wolk heeft de gebruiker volledige controle over data, beveiliging en kwaliteit van dienst. Het bedrijf is hier eigenaar van de infrastructuur en de applicaties. De wolk kan in het datacenter van het bedrijf worden onderhouden of men kan dit uitbesteden aan een professionele dienstverlener. Als meerdere interne en/of externe wolken samen worden gebruikt wordt er gesproken van een hybride wolk.

ECP-EPN faciliteert sinds 2011 een *best practice* PPS op het gebied van *Cloud Computing* (het project Zeker Online) en organiseerde een aantal bijeenkomsten over dit onderwerp. Tijdens *Identity in the Cloud* op 9 en 10 maart 2011 konden onze deelnemers met experts discussiëren over de mogelijkheden en de nieuwste ontwikkelingen van 'Identity in the Cloud'.

Op 19 mei gaven overheid, bedrijfsleven en de Europese Commissie hun visie op de trustaspecten van Cloud Computing tijdens een symposium in Nieuwspoor. Twijfels over het waarborgen van privacy en toegankelijkheid van de data zorgen voor stagnering van een breed gebruik van clouddiensten en maatschappelijke acceptatie. Gebruikers willen er zeker van zijn dat hun data altijd toegankelijk blijven en dat ze met weinig moeite en kosten kunnen overstappen naar een andere leverancier. Ook moeten ze erop kunnen vertrouwen dat hun data goed beveiligd zijn en niet misbruikt zullen worden.

Behalve deze noodzakelijke waarborgen, werden verschillende relevante ontwikkelingen belicht en werd de mogelijke impact op het vertrouwen van de consument afgewogen. Interessant was de toelichting op het rapport '*Cloud Computing, Benefits, Risks and Recommendations for the Information society*' van de European Network and Information Security Agency (ENISA).

Inmiddels weet tweederde van de MKB-ers in Nederland wat werken in 'the cloud' inhoudt. Tegelijk gebruikt slechts een kwart van hen internet om daar back-ups op te slaan van bedrijfskritische data. Liever wordt daarvoor een externe harde schijf gebruikt. Dit blijkt onder meer uit een enquête van de site BusinessCompleet.nl en KPN.

Cloud Computing was overigens ook een van de onderwerpen op het Internet Governance Forum (IGF) dat van 27-30 september plaatsvond in Nairobi, Kenia. Gezien het belang van het onderwerp zal ECP-EPN in 2012 wederom aandacht besteden aan *Cloud Computing*. ■

Het platform ECP-EPN betreft partijen uit de Nederlandse markt (bedrijven, intermediaire organisaties, kennisinstellingen) maar ook zeker ook de politiek en overheid van Nederland bij haar activiteiten, door relevante thema's en onderwerpen rond informatiemaatschappij aan te snijden en op de agenda te zetten. Dit doet het platform onder andere door maandelijkse digitale nieuwsbrieven, de halfjaarlijkse gedrukte nieuwsbrief, het jaarverslag en de website en door het organiseren van uiteenlopende bijeenkomsten.

PERS

ECP-EPN is ook in 2011 veelvuldig in het nieuws geweest, zowel in de fysiek geschreven pers, bij diverse omroepen, als in digitale nieuwsdragers. Ook de landelijke en branche-specifieke pers vroeg ons om informatie, interviews en om de juiste experts op verschillende gebieden met elkaar in contact te brengen. ■

WEBSITES

Naast www.ecp-epn.nl beheert ECP-EPN diverse andere sites gerelateerd aan verschillende projecten:

www.digivaardigdigibewust.nl
www.mijndigitaalewereld.nl
www.digiraad.net
www.gebouw13.nl
www.watchyourspace.nl
www.saferinternetday.nl
www.wisseljewachtwoord.nl
www.thinkbeforeyoupost.nl
www.doorinternetblijfjemeeendoen.nl
www.internetbootcamp.nl
www.oefenen.nl/klikentik
www.aardigdigivaardig.nl
www.maatschappelijkedigistage.nl
www.digibarometer.nl
www.ipv6-taskforce.nl
www.xbrl-nederland.nl
www.openmobielinternet.com
www.omi2.nl
www.openidplus.nl
www.efactureren.info
www.nligf.nl
www.jaarcongresecp-epn.nl ■

Holland ict-schuw geworden

door THEO BESTEMAN

AMSTERDAM – China en Zuid-Korea denderen door met het ontwikkelen van technologie, ziet oud-staatssecretaris Frank Heemskerk. Schuw geworden Nederland zet zijn kennis en expertise steeds minder in. „We hebben kansen rat, maar wij kennen nu tegenslagen huiver om ict te gebruiken”, waarschuwt de voorzitter van ECP, waarin overheid, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties aan betere ict werken.

• Huiver over haken mag digitale groei volgens Frank Heemskerk niet blokkeren.

FOTO: PETER VAN ZITTEN

„Die huiver is, na problemen met de ov-chipkaart en hackacties bij overheden, trouwens terecht”, zegt Heemskerk. „Overheid en bedrijfsleven hebben te weinig gedaan om problemen snel op te lossen en angst weg te nemen.”

De politiek worstelt met grote tegenslagen in het elektronisch patiëntendossier, bij rekeningrijden en slimme energiemeters. In Europa wordt die ict al ingevoerd. In Nederland, dat nog hoog in de ict-ranglijstjes staat, niet of mondjemaat. „We moeten snel voorkomen dat die vrees de digitalisering blokkeert”, zegt hij.

Morgen slechten bedrijven en overheid in Scheveningen de eerste obstakels om landen als China, Brazilië en Rusland voor te blijven. Heemskerk: „Maar beslissingen bij burgers van bovenaf doordrukken werkt averechts. We gaan mensen dus veel sneller geven, breed digitale vaardigheden bijbrengen: knoppenkennis en goede informatie op het web leren herkennen. Wij willen voorkomen dat we zo'n soort vertrouwenscrisis krijgen als bij de financiële crisis.”

Dus kregen banketbakkers en gezinnen van ECP toelichting hoe viruscannons en filts voorkomen dat hun be-

drijf plat gaat of kinderen op de verkeerde websites komen. „Er is haast, omdat dienstverlenend Nederland juist fors aan ict verdient. Bewo-

ners en bedrijven hebben snel internet, er is een hoog smartphonegebruik en bedrijven bedenken toepassingen en apps”, constateert Heemskerk, „met energierijke datacenters loopt Nederland voorop.”

„Mensen willen dat artsen na een ongeluk snel bij hun patiëntendossier kunnen. Maar ze eisen ook volledige privacybescherming”, schetst de bestuurder van ingenieursbureau Royal Haskoning het dilemma. „Er zijn kansen voor nieuwe diensten om kosten te besparen. Neem het elektro-

NIEUWSBRIEVEN

ECP-EPN verstuurt elke maand een digitale nieuwsbrief met actualiteiten, informatie over lopende projecten en aankondigingen van congressen en seminars. Deze e-mailnieuwsbrief gaat naar ruim 5.000 abonnees. Ook verschijnt twee maal per jaar een gedrukte nieuwsbrief. ■

PUBLICATIES 2011

ECP-EPN

- Jaarboek ICT & Samenleving 2011, De Transparante Samenleving
- Rapport enquête Eigentijds werken en sociale media
- Rapport enquête Privacy
- Suske & Wiske, De Sinistere Site, i.s.m. Mediawijzer.net
- Rapport Cloudoplossingen en bring-your-own als katalysator voor het flexibel werken

Digivaardig & Digibewust

- Samen werken aan een Digivaardig & Digibewust
- To a safer internet for children in the Netherlands 2009-2011
- Trendrapport Computer- en Internetgebruik 2011
- Flyer, 10 tips tegen cybercrime
- Sociale Media!?, i.s.m. UPC

- Spelend Leren: Online zijn, initiatief van Insafe.
- Verliefd op internet, i.s.m. Mijn Kind Online
- Filmpje Kinderen, seks en internet (zie Youtube)
- Diverse reportages van de Digiraad (zie Youtube)
- Vaardige burgers aan het loket, tips voor loketorganisaties, i.s.m. IVO ■

DEELNEMERSBIJEENKOMSTEN

Op **30 maart** jongstleden vond de eerste deelnemersbijeenkomst van 2011 plaats. Hiervoor waren wij te gast bij VNO-NCW in Den Haag. Tijdens de deelnemersbijeenkomst passeerden drie onderwerpen uit het werkpakket van ECP-EPN de revue.

Zo bood Alexander van Deursen, Universiteit Twente, ons een uitgebreide kijk in de digitale vaardigheden van onze landgenoten. Hij presenteerde de resultaten van het jaarlijkse onderzoek dat de Universiteit Twente voor Digivaardig & Digibewust uitvoert naar digitale vaardigheden en digibewustzijn van Nederlanders. Dit jaarlijkse onderzoek zal worden uitgebreid naar werknemers, omdat hij aanwijzingen heeft dat er een flinke productiviteitswinst van werknemers te verwachten valt als hun digitale vaardigheden verbeterd worden.

Kim Spinder, free agent bij Digital Action en voormalig medewerker aan het project Ambtenaar voor de Toekomst bij het ministerie van BZK, gaf een verfrissende kijk op de kansen die de informatie- en kennissamenleving biedt voor bedrijfsleven én overheid. Zij vertelde vol enthousiasme over verschillende projecten en voorbeelden van slimme inzet van ICT.

Kim Spinder

Tenslotte schetste David de Nood, VNO-NCW en MKB Nederland, enkele prioriteiten van het bedrijfsleven op het gebied van ICT voor 2011.

Op donderdagmiddag **23 juni** luidde ECP-EPN de zomer in met haar deelnemers. Stefan Koreneef van het Ministerie van EL&I, gaf die middag een toelichting op de Digitale Agenda.nl. In deze agenda focust het kabinet op de bijdrage die ICT kan leveren aan de economische groei in Nederland. Zo moet alle dienstverlening voor ondernemers zoveel mogelijk digitaal worden geleverd. Verder wil het kabinet de toegang tot internet en de ICT-infrastructuur bevorderen. Henk Koerten (TU Delft) lichtte zijn promotieonderzoek toe, waarin hij aantoont dat toepassing van de nieuwste informatietechnologie geen garantie hoeft te zijn voor een succesvolle informatie-infrastructuur. Hij gaf daarmee een frisse blik op de inzet van innovatieve technologie. Renate van der Burg van de Politie Haaglanden hield een inspirerende presentatie over de nieuwe website www.vraaghetdepolitie.nl, die speciaal is gemaakt vóór en mét jongeren tussen de 12 en 16 jaar, met onderwerpen variërend van loverboys, drugs tot pesten op internet.

Bij de deelnemersbijeenkomst van **22 september** kwam de Miljoenennota 2012 aan de orde in Nieuwspoort, onder anderen met de oud-Kamerleden Arda Gerkens en Luuk Blom. Positief vonden de aanwezigen dat het kabinet daarin aangeeft dat meer innovatie nodig is om de economische groei te bevorderen. Wel was men de mening toegedaan dat daarbij de toepassing van informatie- en communicatietechnologie als 'enabler' onvoldoende aandacht kreeg.

Het panel van 22 september, met vlnr. Luuk Blom (voormalig 2^e kamerlid PvdA), Arda Gerkens (voormalig 2^e kamerlid SP; directeur HCC), Jan Wester, (TNO), Dirk van Roode (ICT-Office) en Sigrid Verweij (VNO-NCW)

Traditiegetrouw was de laatste deelnemersbijeenkomst van ECP-EPN de Eindejaarsociëteit op **14 december** in het Crowne Plaza Promenade Hotel te Den Haag. Tijdens deze bijeenkomst blikten wij met onze deelnemers terug op het afgelopen jaar en werd het jaarprogramma 2012 gepresenteerd. De middag werd besloten met een gezellige borrel, gevolgd door een buffetdiner. ■

DES INDES DEBATTEN

Ook in 2011 kwamen de Premium Members van ECP-EPN in Hotel Des Indes bijeen om in informele setting over interessante ICT-gerelateerde onderwerpen van gedachten te wisselen met speciale gasten.

Op **21 februari** vond het eerste Des Indes Debat plaats. Onderwerp van discussie was de digitalisering van de overheidsviering en de impact van ICT in de publieke ruimte. Te gast waren mevrouw Annemarie Jorritsma (burgemeester Almere en voorzitter VNG) en hoogleraar prof. dr Frans Brom (hoofd Technology Assessment van het Rathenau Instituut).

Op **11 april** bood de CIO van het Rijk en opsteller van de iStrategie, Maarten Hillenaar, een twintigtal deelnemers uit ons netwerk de gelegenheid kennis te nemen van de conceptversie van die strategie en hun commentaar erop te leveren.

Prof. dr Robbert Dijkgraaf (voorzitter KNAW en universiteits-hoogleraar Mathematische fysica aan de Universiteit van Amsterdam) schoof op **31 mei** in Hotel Des Indes bij ECP-EPN aan tafel. Onderwerp die avond was 'wetenschap-

pelijk onderzoek en ICT'. De heer Dijkgraaf onderschreef dat ICT vooral wordt gezien als een enabling technology en dat het belang van wetenschappelijk onderzoek naar ICT zelf als technologie onvoldoende wordt onderkend. ICT is weliswaar alom aanwezig, maar vaak slecht zichtbaar. "Het kost tijd voordat fundamenteel onderzoek resultaten oplevert en onderzoekers moeten die ruimte krijgen", zo stelde hij.

Bij het Des Indes Debat van 20 juni was prof. dr. Robbert Dijkgraaf (President KNAW) te gast.

Lodewijk de Waal (voorzitter Platform Slim werken, slim reizen, voormalig voorzitter FNV) was op **20 juni** te gast. Onderwerp was de mogelijkheid van productiviteitsverhoging door werkprocessen anders in te richten. Ook Siep Eilander (directeur Faciliteiten-, Huisvesting- en Inkoopbeleid Rijk van BZK) nam deel aan de discussie. Productiviteitsgroei voor bedrijven en voor de overheid (effectiever en efficiënter), concludeerde men, komt vooral door herinrichting van arbeidsprocessen en door filevermindering (door afname verkeer en verkeersspreiding: tijdswinst).

Des Indes Debat mei 2011, vlnr. Charlie Aptroot (VVD-fractie 2^e Kamer), Lodewijk de Waal (Platform SlimWerkenSlimReizen), Frank Heemskerk (voorzitter ECP-EPN).

Op **19 september** kwam de Miljoenennota 2012 aan de orde in Des Indes onder anderen met de Kamerleden Afke Schaart (VVD) en Maarten Haverkamp (CDA). Positief vonden de aanwezigen dat het kabinet daarin aangeeft dat meer innovatie nodig is om de economische groei te bevorderen. Wel was men de mening toegedaan dat daarbij de toepassing van informatie- en communicatietechnologie als 'enabler' onvoldoende aandacht kreeg.

Bij het laatste debat op **28 november** was de heer Dick Berlijn, oud-commandant der strijdkrachten en senior board advisor Deloitte Nederland, bij ons te gast. Onderwerp van discussie was *security*. De heer Berlijn benadrukte het belang van awareness daarbij: "Te veel wordt vertrouwd op technologie. Als mensen zich niet aan de procedures houden, falen beveiligingssystemen". ■

JAARCONGRES ECP-EPN, ICT ALS IMPULS VOOR DE ECONOMIE

Op donderdag 17 november 2011 vond het Jaarcongres ECP-EPN plaats, wederom in het Circustheater in Scheveningen. Het thema was 'ICT als impuls voor de economie'. Het concept bleef ongewijzigd met drie parallelle thema's Maatschappij, Toekomst en Toepassing en een aantal side events, zowel door ons als door onze congrespartners georganiseerd. Dat waren dit jaar het Forum Standaardisatie, UPC en TNO.

De deelnemers aan het Jaarcongres van het Nederlands genootschap van informatici (Ngi), dat ook op 17 november plaatsvond, kregen de gelegenheid om ook ons plenaire congresdeel bij te wonen. Aansluitend werd gemeenschappelijk geborreld.

Een dag voor ons Jaarcongres, op woensdag 16 november 2011, vond in het World Forum in Den Haag het congres ICTDelta 2011 plaats. ECP-EPN was samen met NWO & COMMIT medeorganisator van dit congres.

Jaarcongres 2012

In 2012 vindt het Jaarcongres plaats op donderdag 15 november, evenals dit jaar in het Circus Theater te Scheveningen. Aandacht wordt onder meer besteed aan de maatschappelijke veranderingen door *disruptive IT-trends*, zoals *cloud computing*, *social media*, *mobility (anywhere, any place)* en *high-tech systems (internet of things)*. Nadere informatie is te zijner tijd weer te vinden op de congreswebsite: www.jaarcongresecp-epn.nl. ■

JAARCONGRES ECP-EPN 2011 - ICT ALS IMPULS VOOR DE ECONOMIE

Met dank aan congrespartners Forum Standaardisatie, UPC en TNO

IMPULS

JAARCONGRES ECP-EPN 2011 - EEN IMPRESSIE

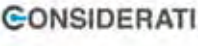
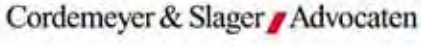
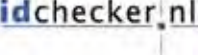
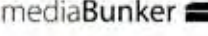
Op 17 november 2011 vond het Jaarcongres ECP-EPN plaats in het Circustheater te Den Haag. Meer dan 600 bezoekers lieten zich inspireren door visies op ICT van sprekers uit overheid, bedrijfsleven en wetenschap. Aan de hand van de sectoroverschrijdende thema's Maatschappij, Toekomst en Toepassing, konden de bezoekers hun ervaringen en kennis delen, visies en oplossingen uitwisselen en hun blik op de toekomst aanscherpen. Bijvoorbeeld over: hoe investeringen in ICT en innovatie kunnen leiden tot productiviteitsstijging; hoe ICT als katalysator voor verandering in organisaties en in de samenleving fungeert; hoe ICT kan bijdragen aan het verbeteren van de dienstverlening van bedrijven en overheid. Uiteraard stonden ook maatschappelijke mogelijkheden en uitdagingen op het gebied van veiligheid, verantwoordelijkheid en vaardigheid op de congresagenda.

Naast de drie themasessies (Maatschappij, Toepassing en Toekomst) stond er een aantal side events op het

programma, zoals een ochtendsessie voor de vroege vogels over 'slacktivism', de impact van actievoeren met een paar muisklikken, een sessie over privacy en identiteitsbeheer georganiseerd door TNO waar het expertisecentrum 'Privacy & Identity Lab' werd gelanceerd. Ook was er een sessie over de Europese en Nederlandse Digitale Agenda's en hoe lokale overheden hiermee aan de slag zijn, Going Local. Uiteraard werden ook dit jaar de IPv6 Awards uitgereikt.

Het congres werd afgesloten met een plenair programma waar Paul Schnabel (directeur Sociaal en Cultureel Planbureau) een Lecture gaf over de impact van ICT op onze samenleving. Bertholt Leeftink (DG Ondernemen & Innovatie, ministerie EL&I) gaf zijn visie op de digitale impuls voor de economie. Dagvoorzitter was, evenals vorig jaar, Charles Groenhuijsen (auteur, verslaggever, presentator).
www.jaarcongresecp-epn.nl ■

DEELNEMERS ECP-EPN 2011-2012

KENNISPARTNERS

PARTNERS RIJKSOVERHEID

Rijksoverheid

Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie, Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, Ministerie van Veiligheid en Justitie, Ministerie van Financiën, Ministerie van Defensie, Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschappen, Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport.

PREMIUM MEMBERS

ECP-EPN houdt een aantal malen per jaar voor haar *premium members* een dinerbijeenkomst in Hotel Des Indes te Den Haag. Doel is met het netwerk van het platform in de top van bedrijfsleven, overheid, wetenschap maatschappelijke organisaties en politiek te spreken over actuele onderwerpen rond ICT en samenleving (zoals *smart living*, interoperabiliteit en cyber security) dan wel vraagstukken te bespreken met een langetermijnperspectief (zoals de rol van breedband of de strategische agenda van de overheid).

Deze Des Indes Debatten zijn besloten en doorgaans is hierbij een bewindspersoon of een andere persoon van maatschappelijke importantie aanwezig. De bijeenkomsten bevorderen informele contacten met politici en zorgen voor een kennisvoorsprong met betrekking tot de nieuwste

ontwikkelingen omdat ook deskundigen op verschillende (wetenschappelijke) terreinen worden uitgenodigd.

Tot deze *premium members* behoren:

- ABN AMRO
- Capgemini Nederland
- IBM Nederland
- Google Nederland
- Koninklijke KPN
- Microsoft Nederland
- Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
- Ministerie van Economische Zaken, Landbouw & Innovatie
- Ricoh Nederland
- SIDN
- TNO Informatie & Communicatietechnologie
- UPC Nederland
- Verdonck, Klooster & Associates
- VolkerWessels Telecom

MEDEWERKERS

Arie van Bellen
Directeur

Sandra van Arkel

Jelle Attema

Renée Bol

Marjolijn Bonthuis-Krijger
adjunct-directeur

Paul Brackel

Maartje Breeman

Marjolijn Durinck

Inge Eekhout-Aarts

Dorien van Gastel

Derk Henderson

Heleen Kist-Ramselaar

Tom van der Maas
adjunct-directeur

Joyce Martina-Roel

Lynda Ong

Rachel Peeters

Sophie Veraart

COLOFON

Dit jaarverslag is een uitgave van ECP-EPN

Samenstelling en redactie

Joyce Martina-Roel (eindredactie)

Renée Bol

Ontwerp

Grafisch Buro van Erkelens, Den Haag

Druk

Drukkerij Hega, Rijswijk (Den Haag Zuid)

Contactgegevens

ECP-EPN

Overgoo 13

Postbus 262

2260 AG Leidschendam

T: 070 4190309

E: info@ecp-epn.nl

I: www.ecp-epn.nl

© ECP-EPN 2011

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorgaande schriftelijke toestemming van de maker.

Alhoewel de auteur en uitgever uiterste zorgvuldigheid betracht hebben bij het samenstellen van deze uitgave aanvaarden zij geen aansprakelijkheid voor schade van welke aard ook, die het directe of indirecte gevolg is van handelingen en/of beslissingen die (mede) gebaseerd zijn op de in deze uitgave vervatte informatie.

ECP-EPN

Platform voor de InformatieSamenleving

Overgoo 13

Postbus 262

2260 AG Leidschendam

T +31 (0)70-419 03 09

E info@ecp-epn.nl

W www.ecp-epn.nl